

Tungkol Saan ang Modyul na Ito?

Nagbabasa ka ba ng diyaryo o pahayagan araw-araw? May kilala ka ba na gumagawa nito? Maaaring mukha itong nakakabagot na gawain, pero ang pagbabasa ng pahayagan ay napakaraming gamit at makakapagbigay ng maraming kaalaman. Sa pagbabasa nito, nagiging maalam ang tagabasa lalo na sa mga bagong balita sa mundo ng palakasan, enterteynment, siyensiya, arte, at marami pang iba. Bukod dito, nagdudulot ang pahayagan ng kasiyahan sa pagbibigay impormasyon ukol sa iyong mga paboritong palabas, artista, at musika. At – maaaring hindi mo ito alam – na ang pahayagan ay maaari mong maging tinig kung mayroon kang nais ipahayag o ipaalam sa maraming tao.

Maiintindihan mo itong lahat sa modyul na ito. Dito, malalaman mo ang mga impormasyon na maaari mong makuha sa pahayagan, at tungkol din ito sa iba't ibang bahagi ng isang pahayagan.

Nahahati sa dalawang aralin ang modyul na ito:

Aralin 1 – *Ang Pahayagan at ang mga Bahagi Nito*

Aralin 2 – *Ang Paggamit ng Pahayagan*

Anu-ano ang mga Matututuhan Mo sa Modyul na Ito?

Pagkatapos pag-aralan ang modyul na ito, maaari mong:

- ◆ makilala ang iba't ibang bahagi ng isang pahayagan;
- ◆ maipaliwanag ang kahalagahan o importansiya at ang gamit ng isang pahayagan; at
- ◆ maipaliwanag ang aplikasyon ng mga impormasyon na nakukuha o naiipon mo sa iyong pang-araw-araw na buhay.

Anu-ano na ang mga Alam Mo?

Bago ka magsimula sa modyul na ito, subukan at sagutan ang sumusunod na mga katanungan. Ito ang susukat kung gaano na karami ang iyong nalalaman sa paksa na ating pag-uusapan.

Sagutan ng **oo** o **hindi** ang sumusunod na pangungusap. Ilagay ang iyong mga sagot sa patlang.

- _____ 1. Ang *features* na seksiyon ng isang pahayagan ay binubuo ng iba't ibang paksa.
- _____ 2. Ang kolum ng opinyon ng isang pahayagan ay nagbibigay sa mga manunulat ng kalayaan sa pagpapahayag.
- _____ 3. Ang *entertainment* ay maaari lamang makita sa telebisyon at hindi sa isang pahayagan.
- _____ 4. Maaari mong malaman ang kondisyon ng panahon sa pamamagitan ng pagbabasa ng pahayagan.
- _____ 5. Ang pahayagan ay naglalaman ng mga impormasyon na hindi mo magagamit.

O, kumusta ang iyong pagsagot? Sa tingin mo ba ay mahusay ang iyong pagsagot? Ihambing ang iyong tugon sa mga nasa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 53 upang malaman mo ang tamang sagot.

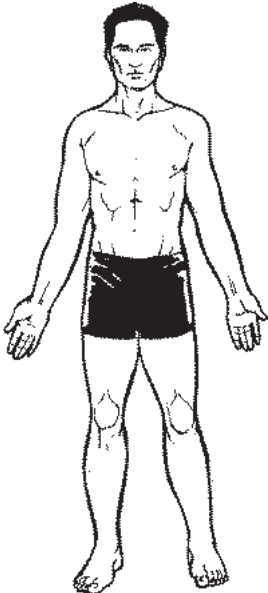
Kung tamang lahat ang iyong mga sagot, magaling! Nagpapakita ito na marami ka nang alam tungkol sa paksang ito. Maaari mo pa rin pag-aralan ang modyul na ito upang rebyuhin ang iyong mga nalalaman. Malay mo, baka mayroon ka pang matutunang mga bagong kaalaman.

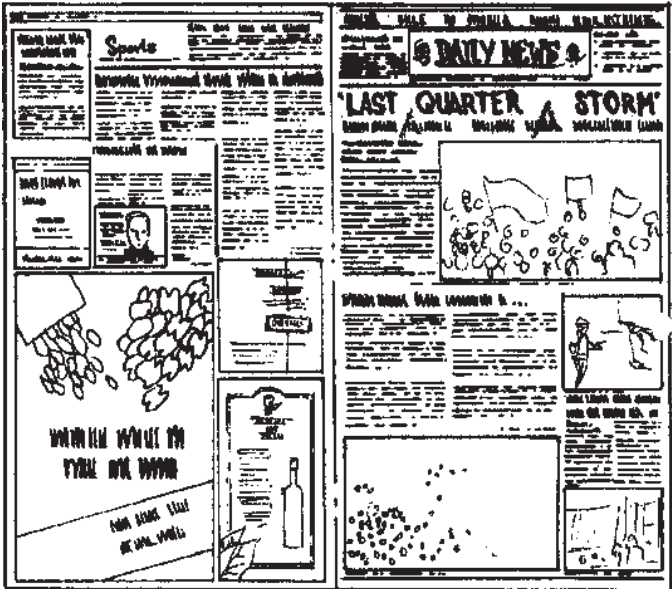
Kung ang marka na iyong nakuha ay mababa, huwag malungkot. Ibig lamang sabihin nito ang ang modyul na ito ay para sa iyo. Matutulungan ka nitong maintindihan ang mahahalagang konsepto na maaari mong magamit sa iyong pang-araw-araw na buhay. Kung pag-aaralan mo ang modyul na ito nang mabuti, matututuhan mong sagutan ang lahat ng mga katanungan sa mga pagsusulit at higit pa rito! Handa ka na ba?

Ang Pahayagan at ang mga Bahagi Nito

Isipin mo ang iyong katawan. Ano ang napapansin mo dito? Marami itong iba't ibang bahagi, tama? At ang mga bahaging ito ay may kani-kanilang mga tungkulin o gamit.

Ang pahayagan ay katulad din ng iyong katawan. Nahahati rin ito sa maraming bahagi. Ang bawat bahagi ay may sariling tungkulin. Mahalaga o importante ang bawat parte ng isang pahayagan, gaano man kaliit o kaikli ito.

Ang pahayagan, katulad ng ating katawan, ay mayroong maraming bahagi na may kanya-kanyang tungkulin.

Subukan Natin Ito

Kung kaya mo, kumuha ng kahit anong diyaryo. Maaaring luma o bago ito. Pagmasdan ito at ilara ang mga bahagi nito.

Natapos mo na bang sabihin at kilalanin ang mga bahagi ng pahayagan? Upang malaman kung tama ang iyong mga sagot, ipagpatuloy ang pagbasa sa modyul na ito.

Basahin Natin Ito

Umpisahan natin sa unang matutunghayan natin. Tingnan mabuti ang larawan sa ibaba.

pangunahing
pamagat o
ulo ng balita

June 14, 2000
Vol. 15, No. 340
P15

—petsa
—tomo at numero
—presyo/halaga

THE MORNING STAR

Mga jeepney driver naglunsad ng malawakang welga

Nabubuhay tayo sa mundong kung saan ang impormasyon at komunikasyon ay napakahalaga. Ang mga pasya ng pamahalaan at kalakalan ay ginagawa batay sa datos ('facts' at 'figures'). Para sa lahat ng ito, maraming bilang ng impormasyon ang kinakailangan. Ang impormasyong ito ay inihahatid sa pamamagitan ng komunikasyon tulad ng pabatirang pangmadla.

Gayun din ang nangyayari para sa mga indibidwal tulad mo at tulad ko, nabubuhay sa araw-araw. Kailangan natin ng impormasyon tulad ng kahit sino. Kung nagpapalano kang maglayag sa dagat, kailangan mong malaman ang tungkol sa panahon sa araw ng iyong biyahe. Ang isang nagbubuntis na ina ay nais malaman ang

Lokal na Balita:

Ang Nueva Ecija ay ang kauna-unahang sentro ng agham sa RP

Nabubuhay tayo sa mundong kung saan ang impormasyon at komunikasyon ay napakahalaga. Ang mga pasya ng pamahalaan at kalakalan ay ginagawa batay sa datos ('facts' at 'figures'). Para sa lahat ng ito, maraming bilang ng impormasyon ang kinakailangan. Ang impormasyong ito ay inihahatid sa pamamagitan ng komunikasyon tulad ng pabatirang pangmadla.

Gayun din ang nangyayari para sa mga

—lokal na balita

—panahon

nilalaman

The World	1
Opinion	2
Technology	3
Sports	4
Entertainment	5
Lifestyle	6
Classical Arts	7

Ano ang napansin mo ukol sa unang pahina ng pahayagan? Sa itaas, narito ang tinatawag nating **bandila** – sinasabi o ipinakikilala nito ang pangalan ng pahayagan. Ang bandila rin ang nagsasabi sa iyo ng araw, bolyum ng pahayagan, at ang presyo nito. Sa larawan, ang pahayagan ay tinatawag na “The Morning Star.”

Tingnan ang itaas ng pahina. Dito makikita mo ang presyo ng pahayagan. Ang “The Morning Star” ay nagkakahalaga ng P15. Ang pahayagan ay nagsasabi rin ng araw. Ang bolyum ng pahayagan ay naka-imprensa rin.

Ano pa ang iyong nakikita? Nakikita mo ba ang makakapal at malalaking mga letra malapit sa itaas? Ito ay nagsasabi sa pangunahing istorya ng pahayagan. Ang istoryang ito ang pinaka-importanteng pangyayari na isinulat sa pahayagan. Ang malalaking titulo na nakikita mo ay tinatawag na **pangunahing balita o ulo ng balita**.

Ang unang pahina ay mayroon ding maliit na lugar o espasyo para sa ulat sa panahon, na nagsasabi sa atin kung ano ang magiging lagay ng panahon sa buong araw.

Ang isa pang matatagpuan sa harap ng diyaryo ay ang **indeks**, na nagsasabi sa iyo kung anong numero o pahina matatagpuan ang iba pang seksiyon na maaari o gusto mong basahin.

Kapag inilipat natin sa iba pang pahina ang pahayagan, makikita natin ang iba pang mga bahagi nito, katulad ng pahina ukol sa opinyon, balitang lokal at internasyonal, seksiyon ukol sa kalakalan, at ang seksiyon para sa palakasan o isports. Ang mga ito ay tinatalakay sa mga susunod na pahina.

Opinion, Editorial, at mga Liham

Sa ibaba ay isang halimbawa ng seksiyong editorial ng isang pahayagan. Mukha ba itong pamilyar sa iyo?

Options for Erap exit

FORMER President Aquino laid out in a prayer meeting at the EDSA shrine on Tuesday three exit options for President Estrada: resignation, impeachment or a leave of absence until allegations that he took millions in bribes are cleared. All three are unpalatable options as far as Mr. Estrada is concerned.

In speaking at the meeting, Mr. Aquino did not stop at offering prayers. In the midst of the crisis sparked by the *jueteng* scandal, more than prayers are needed. Political mobilization fueled by outrage over the corruption exposed by Gov. Luis "Chavit" Singson is the dynamo for change.

Ms. Aquino helped turn this dynamo. She has thrown her still enormous prestige and influence behind the widening protest over the involvement of the President in the *jueteng* payoffs. Her entry into the political arena again followed closely the call by her ally at the EDSA Revolution in 1986, former Cardinal Sin, for the President to step down. By adding her weight to that of the cardinal, Ms. Aquino has pushed forward the bandwagon seeking an early end to the scandal-ridden Estrada administration.

Ms. Aquino came close to demanding Mr. Estrada's outright resignation when she said, "These are times that try men's souls and mountains when love of country calls for supreme sacrifice, even if it means resignation." In spelling out the options available to the President, she left no doubt that she gave credence to Singson's allegations despite the murky background of the *jueteng* racket and Singson's own involvement in it. She reflected the widespread public sentiment when she said, "So much is clear: serious crimes have been committed, and grave charges have been aired. What we have here is a quarrel among thieves over the sharing of spoils. None of these would be our concern, except that the spoils are public funds and the President has become a thief."

Pointing out the implication of a cover-up, she said that "these charges strike in the very essence of government. They call into question the very right of government to exist. And if they are not fully investigated and the appropriate action taken, they will undermine the foundations of our society. For they will tell the world that this country does not care about what is right or wrong, what is legal or criminal."

Among the three options she spelled out, impeachment is the worst because it would set in train a draw-out process, and it could be smothered by the administration party's majority in Congress. Already Ms. Aquino called attention to the efforts in both the House and the Senate to drive the hearings toward exonerating the President. The filing of the impeachment complaint in the House yesterday started the process that's fraught with dangers of feeling upset if the process is used to quash the charges.

Taking a leave of absence has by now been seen by the President as a step to sideline him. A leave of absence, whose length will be determined by how long the impeachment proceedings will take, can be open-ended. Many see it as a graceful way out for the President.

A draw-out stalemate impeachment process would leave the country in a state of uncertainty and would "damage the economy beyond all hope of swift repair," as Ms. Aquino correctly pointed out. In effect, she seemed to be saying that we should avoid a long stalemate and resolve the crisis quickly, and the most expedient way to do this is to escalate mass actions in put pressure on the Cabinet to break ranks and on the President to step down, on the grounds that this would be less chaotic and turbulent.

At the speed developments are hurtling forward, no one now is in control of events, not even the President. The economy continues its downhill slide. It is becoming more evident that the impeachment proceedings will be overtaken by events putting pressure on Mr. Estrada to resign. Among the options suggested by Ms. Aquino, the most viable and the one that can be done without dragging the country and the economy into chaos, is resignation.

Senators' antics doing Erap more harm than good

IT is an accepted fact that many congressmen are hopeless cases, concerned only with making money in whatever is possible in exchange for whatever patronage and privileges they can get from him. We pin our hopes on the Senate whose members are supposed to have more intelligence, integrity and responsibility.

I used to have some idols there. In the last two days, however, my idols have come crashing to the ground. I was surely disillusioned. I discovered they have feet of clay. Idols also make sinners in the President.

Our dead senators like Claro M. Recto, Jose P. Laurel, Lorenzo Taahara, Jose W. Diokno and others must be turning in their graves at the antics of some of the incumbent senators in the *jueteng* payoffs. Instead of listening to the testimony of the principal witness, Hon. Sen. Chavit Singson, they did everything to harass, persecute and discredit him and otherwise prevent him from giving his testimony. He was not even allowed to smile. He was forced to answer only "Yes" or "No" even to questions that cannot be honestly answered with a simple yes or no. It was as if he was the accused, not a witness. It was as if the senators were the defense lawyers of the real accused, President Estrada.

The senators were not looking for information; they were trying to discredit the witness.

It was inevitable, but even his gambling losses in Las Vegas were staged up. His liquidation of cash advances to become his payments were brought up although they have no bearing on the question being heard by the Senate but ribbon contrived: the alleged *jueteng* payoffs to President Erap.

Poor Singson. No wonder he no longer wants to attend the Senate hearings and plans to just take his case to the people. "I only want to tell the truth," he said. "But I am being treated as if I am the defendant. There is no justice here." Indeed, this was very evident to those who watched the proceedings live or on television.

And a lasting decision will not be taken lightly by the people. Administration officials should be held to the people applied with much Singson in the future be at odds. President's political adviser Lito Banayo witnessed that yesterday at the Fontana breakfast forum in Greenhills. Other Malacañan elites also saw that

AST-SETH

Neal H. Cruz

If the senators are trying to protect the President, then they are doing him more harm than good. The impression they give to the people is that they don't want Singson to tell everything he knows. Why they don't want that when the blue ribbon investigation is supposed to be fact-finding, I leave to your judgment.

I think one problem stems from information. Yes, television. We have too many lawyers shows on TV where cases are won or lost by the smart cross-examination of witnesses by the lawyers. And the Senate has too many lawyers who, because the hearings there are being televised, want to show the world that they are smart or even smarter than the TV lawyers.

The pro-Erap senators forget that the blue ribbon hearings are not yet the impeachment trial where the guilt or innocence of the accused will be judged. It is only a fact-finding investigation in aid of legislation. It is not yet imperative to impugn the credibility of witnesses.

Don't these pro-Erap senators realize that they can be discredited from voting in the impeachment trial itself because they have shown that they are biased in favor of the accused? How can they help Erap if they are not allowed in time to acquit him later on?

And a lasting decision will not be taken lightly by the people. Administration officials should be held to the people applied with much Singson in the future be at odds. President's political adviser Lito Banayo witnessed that yesterday at the Fontana breakfast forum in Greenhills. Other Malacañan elites also saw that

at the Kapitan sa Maynila (Horn) forum last Monday.

I fear the President is in a no-win situation in the current *jueteng* crises. If the Senate acquiesces Erap, people will cry "inocent-recto" and take to the streets, like they did when Marcos stole the election from Cora Aquino.

For the people to accept a verdict peacefully, I think an independent investigation with full powers must be appointed, as was done in the impeachment of President Richard Nixon and Bill Clinton. But the independent investigator must be appointed not by the President but by the Supreme Court. Imagine what would happen if Erap appoints Among Ang or Dante Tan as investigators.

May I remind the witnesses that the issue they are supposed to investigate is the *jueteng* payoffs and the taking of P130 million in *in-cash* (taxes) from Singson by the President. It is not the gambling losses, unliquidated cash advances and income taxes of Singson. They are different cases and should be processed separately. If Singson is guilty, then he should be sent to prison. But the accused here is the witness. Don't confirm him with the real defendant.

The blue ribbon committee is the most powerful of the committees in the Senate. The people have faith in it and in its chair, Sen. Aquilino Pimentel. The developments there in the last two days have shaken this faith. Don't let the people lose it completely.

KAPITAN NOTES: Sen. Francisco Tatad called to say that he did not confirm his attendance in last Monday's Kapitan sa Maynila was stated in this column. That was the forum where none of the invited government panelists showed up. Only Governor Singson did and the Erap side lost by default.

A good, old-fashioned street fight

WINDMILLS

Jerry Baricor

It is to be released a bit at a time over the next few weeks.

The administration, on the other hand, seems prepared to ride the storm out. Whether it depends partly on the credibility and competence of the evidence, and partly on its nature. For now, no people want to give the constitutional process a chance.

The international consequences of the crisis should not be ignored. Globalization has taken the four of the Philippine economy and economy to three of other countries in the region, especially Thailand and Indonesia. This in turn will involve the United States and multilateral institutions like the International Monetary Fund and the World Bank, whose power cannot be long ignored.

The second conclusion we can draw is that the 2001 election will end up being contested by both sides into a referendum on these charges laid on the President himself. A convincing victory for the President's candidates will take a lot of wind out of the opposition's sails. Alternatively, an opposition victory would provide impetus for impeachment moves both in Congress and in the streets.

Central to all this is the President's need to hold his political coalition whole. His side currently views the continued stay of Cabinet members in the initial test of support for the President. The opposition will therefore not only pressure the President and his family but also the members of the Cabinet. Any new allegations, including Singson's much-talked-about "innocent beneficiary" will be targeted at each of this group as to the general public.

Through all this, the Senate will continue its hearings. Erap and his family, the blue ribbon and justice committees have followed a procedure that seems to find itself more to entangling

senatorial participation than to guarantee an exposition of the facts.

As you will recall, the format used in the Agrava Commission, which was very effective was the same as the one used in US Senate hearings. A US Senate committee meets in private before the public hearings to work out informal agreement to the terms of the hearing, thereby not wasting time. A lead counsel (remember Sen. Antonio Narva's role in the Agrava Commission?) or chief of staff is appointed to question the witness. He concentrates on one witness at a time. He follows any lead or evidence systematically—before, during and after a hearing.

Members of the committee can interrupt to ask clarificatory questions. When the lead counsel is finished—and this may take days, even weeks—any member who wishes to ask additional questions may do so. The result is clarity rather than obfuscation.

Such a procedure will prevent Singson to put his case fully, and for that who want to, to point out it. Both the President's supporters and opponents may prefer stay to the current system wherein a witness is effectively silenced by new constitutional laws from telling his story and being challenged on it.

In such a process, the lead counsel's role will be vital. Imagine a lawyer of the caliber of Juan Ponce Enrile or Narva performing that function, and you get an idea of its effectiveness.

Be that as it may, the likelihood is that new allegations will be made outside a Senate hearing that is characterized by congressional and legal limitations. This is a good, old-fashioned street fight, with no quarter asked or given. Media and propaganda are central to its success; so are organizing skills. And above all this, there is the primacy of the economy and of governance. Can we become so distracted so to protect the elite executive and legislative machinery to effectively grind to a halt? Can the economy outpace the daily stream of reform legislation publicity? All this is on everyone's mind.

Unless some adroit development snuff out this, it is beginning to look like a political stalemate, coupled with economic disaster, a fear until the elections are over.

Source: Philippine Daily Inquirer, October 19, 2000.

Ang editorial ay kung saan ang editor o punong patnugot ng pahayagan ay makakapagsulat ng kaniyang napapanahong mga ideya tungkol sa kahit anong paksa. Ang titulo ng editorial dito ay "Options for Erap exit."

Ang ibang manunulat ay maaari rin makapagbahagi ng kanilang mga ideya at mga puna o komentaryo tungkol sa pulitika, pamahalaan, kapaligiran, o sa kahit anong partikular na paksa. May mga kolum para sa opinyon, kung saan ang bawat isang manunulat ay makakapagpahayag ng kanyang mga kuro-kuro o pananaw.

Kahit ang mga tao na hindi sumusulat para sa pahayagan ay maaari ring sumali! Kadalasang may seksiyon para sa “Liham,” kung saan ang mga mambabasa ay maaaring sumulat, ipahayag, at ibahagi ang kanilang mga ideya at saloobin.

Ang mga seksiyong opinyon, editorial, at liham ay maaaring isang pahina lamang, o maaaring nakasulat sa maraming pahina.

Balitang Lokal at Internasyonal

Hindi natin matatagpuan ang lahat ng artikulo sa balita sa unang pahina lamang. May mga pahina rin kung saan makakabasa tayo ng maraming balitang lokal. Kung gusto mo namang malaman kung ano ang nangyayari sa ibang mga bansa, maaari mong basahin ang seksiyon sa internasyonal na balita.

Seksiyon sa Kalakalan

Gusto mo bang malaman ang tungkol sa mga matataas na korporasyon sa bansa? Interesado ka ba sa mga bagong balitang pinansiyal? Kung gayon, ito ang seksiyon na para sa iyo. Ang seksiyong pangkalakalan ng isang pahayagan ay nagsasabi sa iyo ng mga makabagong pagpapaunlad ukol sa mundo ng negosyo.

Ang ilang pahayagan ay nagsasama ng mga iskedyul ng eroplano at barko. Maaari mo ring malaman ang pinakahuling palitan ng piso sa dolyar sa seksiyong ito ng pahayagan.

Seksiyon ng Palakasan o Isports

Ang bahagi na ito ng pahayagan ay para doon sa mga natutuwa o nasisiyahan sa isports. Maaari mong matagpuan ang pinakahuling resulta ng isang palarong pampalakasan katulad ng basketbol o tenis sa bahaging ito. Ang iskedyul ng mga turneyo o tournament ay matatagpuan din sa seksiyong ito.

Magkakaroon ka rin ng higit na kaalaman ukol sa iyong paboritong atleta sa seksiyong ito. Kadalasan, ang mga pahayagan ay may mga artikulo ukol sa mga atleta at sa mga pinakabago nilang mga laro.

Magbalik-aral Tayo

Hanggang dito, napag-usapan na ang ilan sa mga bahagi o seksiyon ng isang pahayagan. Bago tumuloy, magbalik-aral tayo sa ating mga napag-aralan. Sagutan ang pagsusulit sa ibaba sa pamamagitan ng paglagay ng tamang sagot sa patlang. Makikita mo ang mga sagot sa loob ng kahon sa ibaba.

1. Ang _____ ay naglalaman ng pangalan ng pahayagan, bolyum, araw, at presyo.
2. Ang _____ ay naglalaman ng opinyon ng editor o patnugot ukol sa isang isyu.
3. Ang _____ na seksiyon ay nagbibigay ng mga artikulo ukol sa mga laro at mga atleta.
4. Ang _____ ay ang titulo ng pangunahing istorya ng pahayagan.
5. _____ na balita ang nagsasabi sa atin ng mga pangyayari sa iba't ibang bahagi ng mundo.
6. Ang _____ ay naglalaman ng ulo ng balita at kadalasang naglalaman din ng balitang internasyonal at lokal, panahon , at indeks.
7. Ang _____ na seksiyon ay naglalaman ng mga balitang pinansiyal at nauukol sa negosyo o kalakalan.
8. Ang iba't ibang mga manunulat na nagtatrabaho sa pahayagan ay isinusulat ang kanilang mga saloobin at paniniwala sa _____ na kolum.

ulo ng balita	editorial	lokal
opinyon	kalakalan	unang pahina
palakasan	bandila	internasyonal

Pagkatapos sagutan ang maikling pagsusulit, ihambing ang iyong mga sagot sa mga matatagpuan sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 53.

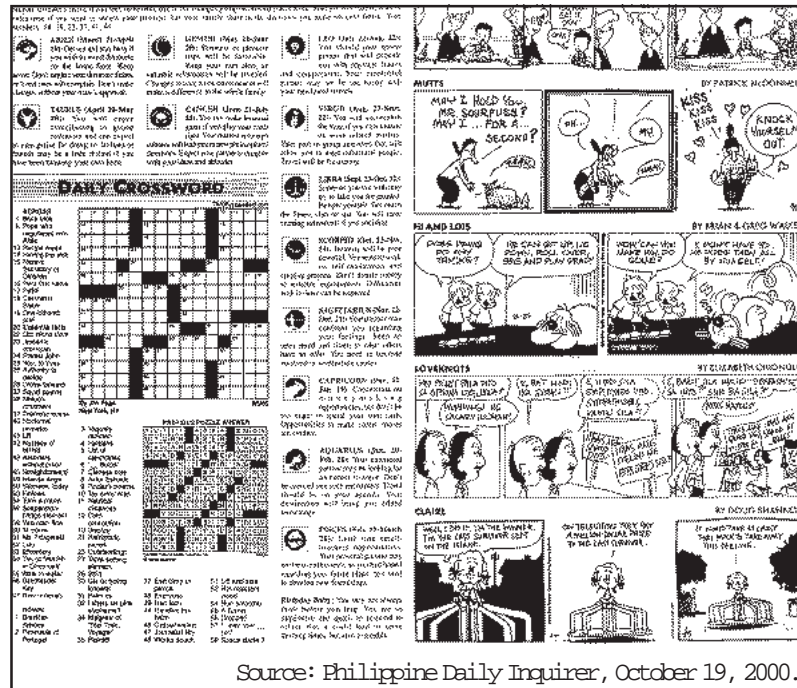
Alamin Natin

Magpapatuloy na tayo sa pagdidiskurso ukol sa iba pang parte ng pahayagan. Ang mga ito ay ang seksiyon sa enterteynment, klasipayd ad o *classified ads*, tampok na lathalain o *features*, at ang obituwaryo.

Seksiyon ng Enterteynment

Ito ang magaan na bahagi o hindi gaanong seryosong bahagi ng pahayagan. Kung gusto mong magbasa tungkol sa mga artista at pelikula, tungkol sa mga mang-aawit at kanilang musika, kung gayon ang seksiyong ito ay para sa iyo! Ang seksiyong ito ay naglalaman din ng mga rebyu ng mga pelikula at musika, na may kasamang komentaryo at kritika. Maaari mo ring malaman kung ano ang iskedyul ng isang pelikula o programa sa telebisyon sa seksiyong ito.

At oo nga pala, ang seksiyong enterteynment ay hindi magiging kumpleto kung wala ang isang pahina ukol sa mga komiks, katulad ng nasa ibaba.

Source: Philippine Daily Inquirer, October 19, 2000.

Karamihan sa mga pahayagan ay mayroon ding araw-araw na horoskop, palaisipan, komiks, at iba pang mga laro na matatagpuan sa seksiyon ng enterteynment.

Classified Ads

Maaari mong tingnan ang seksiyon na ito kung ikaw ay naghahanap ng trabaho. Ang “Classified Ads” ay pinaikling “classified advertisement,” na isang listahan ng mga maiikling anunsiyo tungkol sa mga bakanteng trabaho, serbisyo na maaaring bayaran, mga produkto na ibinebenta at binibili, mga bahay at lupa na pinarenta o pinagbebenta.

Tingnan ang iba’t ibang anunsiyo sa ibaba.

Wanted Secretary

F, 20-25 yo. Call 412-1189

Ano sa tingin mo ang gustong sabihin ng anunsiyo?

Ngayon ikumpara ang iyong sagot dito: Ito ay isang anunsiyo ukol sa paghahanap ng katulong o “Help Wanted” na anunsiyo. Ito ang nagsasabi sa iyo na may taong nangangailangan ng isang babaeng sekretarya na nasa pagitan ng edad 20 hanggang 25 taong gulang. Ang sinumang interesado ay maaaring tumawag sa numerong nakalista sa itaas. Heto pa ang isang ad:

Barber for Hire

CALL 942-0930 or 872-82

Ano sa tingin mo ang gustong sabihin ng anunsiyo?

Tingnan natin kung nakuha mo ang tamang sagot. Ang ad na ito ay nagpapakita ng isang serbisyong paarkilahan. Ang barbero ay nag-aanunsiyo ng kanyang kakayahan sa sinumang nangangailangan ng gupit o ng barbero.

House for Sale

Q.C. 150 sqm. 2bd page-125090

Ngayon tungkol saan naman ang ad na ito? Ano sa tingin mo ang gustong sabihin ng anunsiyo?

Ang ad na ito ay nagsasabi sa iyo na may bahay na ibinibenta sa Quezon City. Ang telepono ay ibinigay para sa mga interesadong bumili. Mayroon ding karagdagan na impormasyon tungkol sa bahay – ito raw ay 150 sq.m. sa laki at may dalawang kuwarte.

Wanted to Buy

TV/RADIO CALL: 789-09754

Isulat sa ibaba kung tungkol saan ang ad na ito.

Ang ad na ito ay ang wanted-to-buy na ad, na nagsasabi sa iyo na may isang taong gustong bumili ng telebisyon o radyo. Ang sinumang interesado ay maaring tawagan ang numero na nakalista sa itaas.

Apt. For Rent

MAKATI CALL 567-9202

Ano sa tingin mo ang gustong sabihin ng anunsiyo sa itaas?

Ang ad ay para sa mga taong naghahanap ng pinarentahang apartment. Ito ay nagsasabi na may bakanteng apartment sa Makati at kung sinuman ang interesadong umarkila nito ay maaaring tawagan sa numerong nakalista sa itaas.

Alamin Natin

Madaling basahin ang classified ads, di ba? Dahil alam mo na ang lahat ng tungkol sa seksiyon ng entertainment at classified ads, pag-aralan naman natin ang *features* at *obituary*.

Tampok na Lathalain o Features

Ang lathalain na bahagi ng isang diyaryo ay kadalasang binubuo ng ilang mga pahina. Ang seksiyong ito ay naglalaman ng maraming paksa. Kadalasang ang artikulo rito ay tungkol sa kalusugan, siyensya, kapaligiran, arte, at teknolohiya na nabibilang sa departamento ng *feature*.

Hindi lahat ng pahayagan ay may parehong nilalaman pagdating sa seksiyon ng lathalain. Ang ilang karagdagang *feature* katulad ng pangangalaga ng katawan, pag-aalaga ng bata at pagiging magulang, pag-aalaga ng halaman, pananamit at pagpapaganda, at arte. Maaari mo rin mapansin ang seksiyon para sa komunidad, na nagbibigay sa mga mambabasa ng mga pinakahuling ulat sa mga pangyayari sa kanilang komunidad.

Mayroon ding mga iskedyul at mga anunsiyo ukol sa mga eksibit, seminar, kontest, programa, palabas sa teatro, at iba pa.

Tingnang muli ang halimbawa ng pahayagan na mayroon ka. Hanapin ang seksiyon ng *feature* at tingnan ang mga artikulo na nilalaman nito.

Obituary

Ang parteng ito ng pahayagan ay nagpapakita ng anunsiyo ukol sa mga namatay o pumanaw, at ang maikling kuwento ng kanilang buhay. Ang ilang pamilya ay gustong ipaalam sa publiko ang tungkol sa pagpanaw ng isang miyembro ng kanilang pamilya, kaya inilalagay nila ang anunsiyo sa *obituary*.

Ang seksiyon ng *obituary* ay ginagamit din ng mga kapamilya ng namatayan upang magpasalamat sa mga dumalaw at nagbigay ng panalangin.

Mayroon pang ibang bahagi ang pahayagan na hindi pa napag-uusapan. Pero nadaanan na natin ang lahat ng mahahalaga at pinaka-importanteng seksiyon sa itaas.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Nakalista sa ibaba ang iba't ibang seksiyon ng pahayagan. Pagkatapos ay sinusundan ito ng limang iba't ibang artikulo. Sa anong seksiyon nabibilang ang mga artikulong ito? Isulat ang seksiyon sa lugar na ibinigay.

- ◆ Unang Pahina
- ◆ Balitang Lokal
- ◆ Balitang Internasyonal
- ◆ Seksiyong Pangkalakalan
- ◆ Seksiyon ng Palakasan
- ◆ Seksiyon ng Enterteynment
- ◆ Seksiyong lathalain
- ◆ Classified Ads
- ◆ Obituary

1. Unang Artikulo _____

Judy Ann nakipagtambalan kay Rico

Ang popular na batang aktres na si Judy Ann ay makikipagtambal sa sikat at nakakakilig na si Rico Yan sa kanilang pinakabagong pelikula na "First Love." Ang pelikula ay istorya na may kahalong aksiyon. Sinasabing naghahanda ang dalawa para sa kanilang mga bahaging maaksiyon sa pamamagitan ng pag-eensayo sa gym.

2. Ikalawang Artikulo _____

Pinoy na mga Boksingero Gumawa ng Kasaysayan

Ang mga Pilipinong boksingero ay gumawa ng kasaysayan kahapon nang makuha nila ang mga titulo ng *heavyweight* sa unang pagkakataon sa kasaysayan ng boksing sa Pilipinas. Si Mark Guman at Julio Dugas ay parehong nanalo sa dibisyong *heavyweight* laban sa mga Amerikanong boksingero sa Hollywood kahapon.

3. Ikatlong Artikulo_____

Para sa Madaliang Pag-employo

Accountant, lalaki o babae may 2-4 taong karanasan sa trabaho magbigay ng bio-data sa PO BOX 56428

4. Ikatlong Artikulo_____

Mas mataas na antas at buwis sa susunod na taon

May posibilidad na tumaas ang buwis at antas ng interes sa susunod na taon. Kinumpirma ng mga opisyal ng pamahalaan na maaari itong mangyari kung ang presyo ng langis ay patuloy na tataas, at ang piso ay patuloy na hihina.

Sinasabi ng mga opisyal ng publiko na dapat maghanda sa posibilidad na ito.

5. Ika-apat na Artikulo_____

Napag desisyunan ng SC na legal ang VFA

Idineklara ng Korte Suprema kahapon na ang RP-US Visiting Forces Agreement ay konstitusyonal at legal. Ito ay ipinahayag dahil sa 11 – 3 boto pabor dito.

Ang mga laban sa VFA ay nauna nang naglabas ng maraming isyu. Kasama dito pagdadala ng mga puwersang Amerikano, ng mga kagamitang nukleyar, eksempsiyon sa buwis, at iba pa.

Pagkatapos sagutan ang mga nasa itaas, ikumpara ang sagot sa mga matatagpuan sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 53–54 upang malaman kung tama ang lahat ng iyong sagot.

Tandaan Natin

Ang pahayagan ay may iba't ibang bahagi at seksiyon. Ang bawat isang seksiyon ay may iba't ibang artikulo at paksa.

Ang mga ito ay ang:

1. Ang Unang Pahina
 - ◆ Binubuo ng titulo ng pahayagan, ang araw, at bilang isyu
 - ◆ Naglalaman ng pangunahing istorya sa araw na iyon at iba pang balita
 - ◆ Naglalaman ng ulat ukol sa magiging kondisyon ng panahon
 - ◆ Naglalaman ng indeks o listahan kung saang pahina matatagpuan ang iba pang mga artikulo
2. Opinyon, Editoryal, at Seksiyon ng Liham
 - ◆ Naglalaman ng editoryal, na isinulat ng editor o patnugot ng pahayagan
 - ◆ Naglalaman ng kolum ng opinyon
 - ◆ Naglalaman ng mga liham para sa editor
3. Balitang Lokal at Internasyonal
 - ◆ Naglalaman ng mga pangyayari sa loob ng bansa, o sa mga balitang may kinalaman sa ating bansa
 - ◆ Naglalaman ng mga balita tungkol sa ibang panig ng mundo
4. Seksiyong Pangkalakalan o Negosyo (Business)
 - ◆ Naglalaman ng mga pag-unlad sa kalakalan. Maaari itong maglaman ng ulat ukol sa mga iskedyul ng paliparan at daungan, antas ng merkado o *stock market*, at palitan ng piso sa dolyar.
5. Seksiyon ng Palakasan o Isports
 - ◆ Binubuo ng iba't ibang balita ukol sa palakasan, atleta, at mga laro.
6. Seksiyon ng Enterteynment
 - ◆ Binubuo ng mga artikulo ukol sa pelikula, telebisyon, musika, mga artista, at mga enterteyner.
7. Lathalain o Features
 - ◆ Binubuo ng mga artikulo ukol sa iba't ibang paksa katulad ng kalusugan, arte, siyensiya at teknolohiya, kapaligiran, at iba pa.

8. *Classified Ads*

- ◆ Nakapaskil dito ang listahan ng mga bagay na ipinarenta o ibinebenta, serbisyong pinaaarkila, at mga bakanteng trabaho.

9. *Obituary*

- ◆ Mga anunsiyo ukol sa mga pumanaw

Ang Paggamit ng Pahayagan

Ang kaalaman sa mga esensiyal o importanteng bahagi ng pahayagan ay isang bagay, pero ang paggamit ng pahayagan ay kaiba rito. Paano mo magagamit ang iyong pahayagan? Maraming mga paraan kung paano magiging kapaki-pakinabang ang isang pahayagan para sa iyo.

Sa araling ito, malalaman mo na ang pahayagan ay maaaring:

- ◆ paunlarin ang iyong pang-araw-araw na buhay sa pamamagitan ng mga impormasyong iyong makukuha;
- ◆ magbigay sa iyo ng tinig, isang oportunidad upang maipahayag mo ang iyong opinyon; at
- ◆ mag-aliw at magturo sa iyo.

Ang mga mangangalakal, propesyonal, at mga edukadong tao ay mayroong isang bagay na pareho. Sila ay impormado o maalam sa maraming bagay. Alam nila ang pinakahuling balita at mga pag-unlad. Kadalasan nilang nalalaman ang mga ito sa pahayagan. At ginagamit nila ang mga impormasyon na kanilang nababasa tungkol sa kanilang kalakal o trabaho at pati na rin sa kanilang buhay sa tahanan.

Gusto mo bang maging katulad nila? Gusto mo bang magamit ang mga impormasyon na iyong makikita o mahahanap?

Ang mga impormasyon na iyong makukuha sa pahayagan ay maaaring makatulong sa iyong pang-araw-araw na buhay. Ipagpatuloy ang pagbabasa upang malaman kung paano ito.

Subukan Natin Ito

Maghanap ng isang tao sa iyong bahay o komunidad na may ugali ng pagbabasa ng diyaryo araw-araw. Ang taong ito ay maaaring kapamilya, kapitbahay, isang opisyal ng barangay o ang iyong *Instructional Manager* o *Facilitator*. Tanungin sa kanya: *Bakit ka regular na nagbabasa ng pahayagan? Anong mga benepisyo ang nakukuha mo sa pagbabasa ng pahayagan?*

Isulat ang kanyang mga sagot sa patlang sa ibaba.

Tapos ka na ba? Kung oo, magaling! Pag-isipan ang nakuha mong sagot habang binabasa mo ang kabuuan ng araling ito.

Basahin Natin Ito

Sa Aralin 1, natutuhan natin ang mahahalagang bahagi ng isang pahayagan na bumubuo ng **unang pahina**.

Ang unang pahina ang nagbibigay sa iyo ng pangunahing istorya ng araw. Ano ang mga pangunahing istorya? Ito ang mga pinaka-importanteng mga pangyayari at mga isyu na nagaganap sa bansa o sa buong mundo.

Paano ka nito matutulungan? Basahin ang kuwento upang malaman mo.

Isang araw, sina Abby at Berna ay papunta sa palengke. Ito ay isang maaliwalas na araw, kanais-nais na panahon upang maglakad.

Sabi ni Abby kay Berna, “Ako’y natutuwa at napagdesisyunan nating maglakad. Ang panahon ay napakaganda.”

“Alam ko, kaya nga hindi na ako nag-abalang magdala ng payong. Pero alam mo ba na kailangan nating maghanda para sa pag-ulan dalawang araw mula ngayon?” sagot ni Berna.

Nagulat si Abby. Paano uulan kung ang araw na ito ay maganda at maaliwalas?

“Paano mo nalaman na uulan?” tanong ni Abby.

“Ito ay sa dahilang may papalapit na bagyo sa ating probinsiya. At maaaring magsimulang umulan bukas. Kaya nga bibili rin ako ng mga kandila at karagdagang kerosin para sa ating lampara,” sagot naman ni Berna.

“Saan mo nakuha ng impormasyong ito?” tanong ni Abby.

“Saan pa, kundi sa unang pahina ng pahayagan! Makikita mo ang pinakahuling balita ukol sa panahon sa unang pahina,” sagot ni Berna.

Kaya napagdesisyunan ni Abby na siya rin ay magbabasa ng ulat sa panahon sa diyaryo upang malaman pa ang ibang detalye. Nang sila ay dumating sa palengke, si Abby ay nagulat sa presyo ng karne at isda.

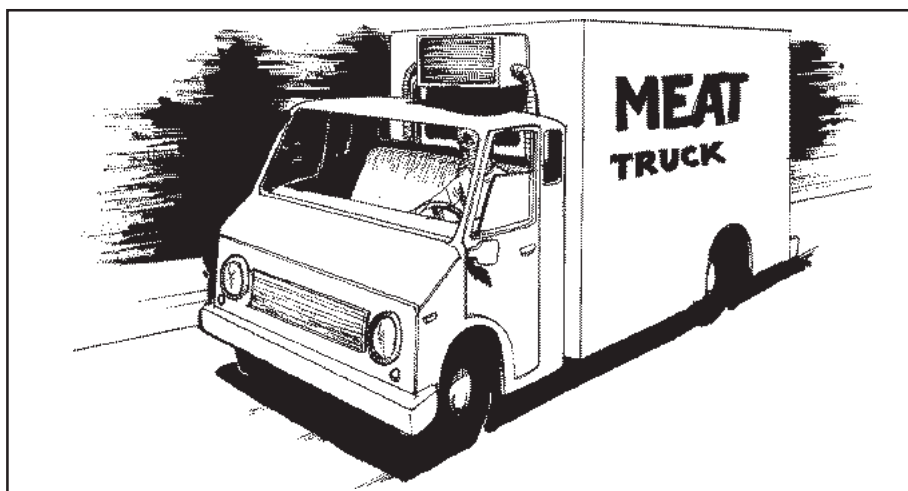
“Hindi ako makapaniwala na ang bilis tumaas ng mga presyo ng karne!” Sambit ni Abby.

“Dahil iyan sa pagtaas ng presyo ng langis kahapon,” sabi ni Berna.

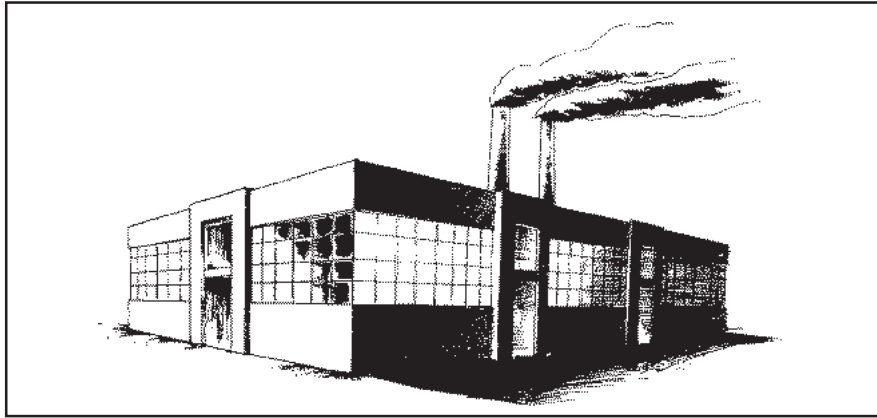
“Pagtaas ng presyo ng langis? Paano mo nalaman ito? At paano ito nakaka-apekto sa mga presyo ng karne at isda?” pagulat na tanong ni Abby.

“Nabasa ko ito sa unang pahina ng pahayagan. Alam mo ba na ang pagtaas ng presyo ng langis ay nagdudulot ng pagtaas ng presyo ng mga pinaka-importante at payak na produkto? Ipapaliwanag ko pa ito nang husto:

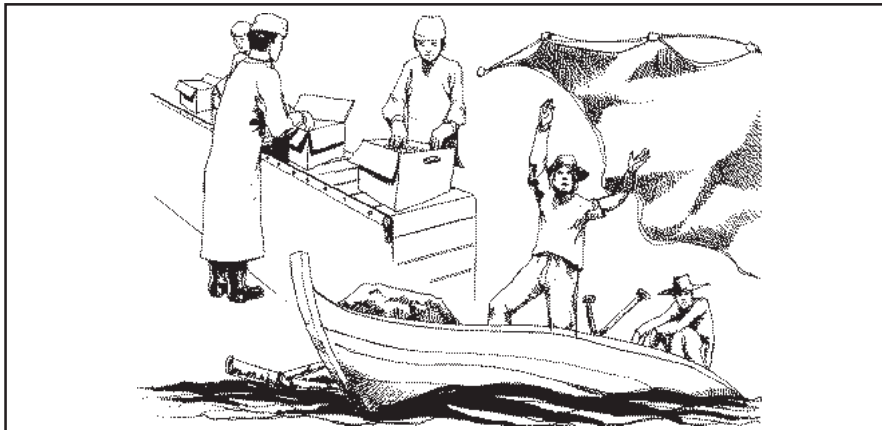
Kapag ang presyo ng langis at iba pang produktong petrolyo ay tumaas, ang presyo ng mga payak na pangangailangan ay tumataas din. Ito ay dahil sa pagiging mahal ng paglalakbay o transportasyon ng mga produktong ito.

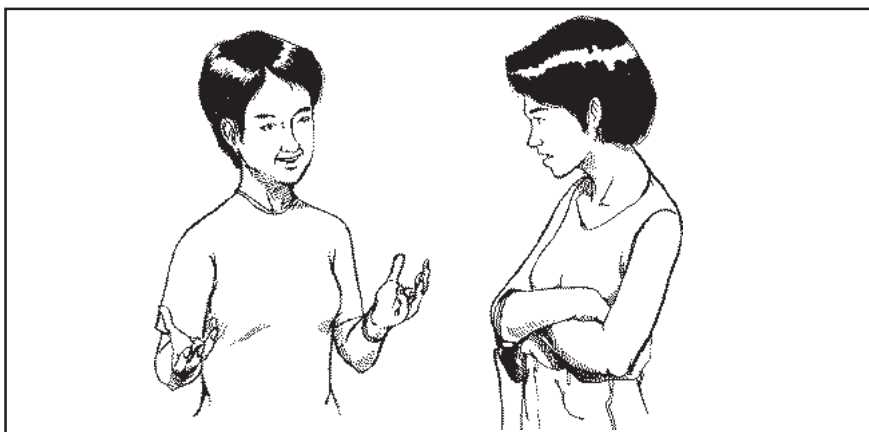
... mas mahal din ang paggamit ng mga makinarya...

... ang gastos sa pagpoprodyus ng mga produktong ito ay tumataas din...

“Ito ay sa kadahilanang sa pagprodyus ng mga produktong ito, ang mga produktong langis katulad ng gasolina at kerosin ay kailangan. Kaya samakatuwid, ang pagtaas ng presyo ng langis ay magreresulta sa pagtaas ng presyo ng mga pinakasimpleng produkto. Kaya ako ay handa at nagprepara. Nagpaplano akong mag-ipon ng pera at magluto ng mas murang pagkain,” pagpapaliwanag ni Berna.

Si Abby ay lubos na humanga. “Ang lahat ng ito, ay nalaman mo sa simpleng pagbabasa lamang ng unang pahina ng pahayagan?”

“Aba oo. Ang unang pahina ng pahayagan ang nagsasabi ng napakaraming mga bagay ukol sa pinakahuling mga pangyayari at impormasyon na iyong kailangan. Pero ito ay simula lamang ng mga maaari mong makuha sa pahayagan. Dumikit ka sa akin, at marami pa akong sasabihin sa iyo,” ang sabi ni Berna.

Nagustuhan mo ba ang iyong nabasa? Pansinin kung paano nalaman ni Berna ang mga impormasyon. At ang importante ay nalaman niya kung paano gamitin ang mga impormasyong kanyang nakuha. Binasa niya ang unang pahina ng pahayagan at marami siyang natutuhan sa kanyang mga nabasa.

Subukan Natin Ito

Paano nagamit ni Berna ang mga impormasyon sa unang pahina?

- a. Ang ulat sa panahon

- b. Ang pangunahing istorya

Basahin muli ang paksang ito kung nahirapan ka sa pagsagot sa mga katanungan. Pagkatapos, huwag kalimutang tingnan ang mga halimbawa sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 54 para sa mga tamang kasagutan.

Basahin Natin Ito

Balitang Lokal at Internasyonal

Naaalala mo pa ba kung ano ang sinabi natin ukol sa balitang lokal at internasyonal? Ang **balitang lokal** ay kung ano ang nangyayari sa loob ng ating bansa, katulad ng mga pinakahuling pangyayari.

Ang balitang internasyonal, sa kabilang banda, ay nagsasabi sa iyo ng mga nangyayari sa buong mundo. Ito ay nagsasabi rin sa iyo ng mga isyu na pinagkakaabalahan ng buong mundo.

Basahin ang sumusunod upang malaman kung paano mo magagamit ang mga impormasyon na makukuha sa pagbabasa ng balitang lokal at internasyonal. Narito ang ilang halimbawa ng mga artikulo sa balitang lokal:

- A. Ito ay mula sa isang artikulo ng balita sa Philippine Star noong ika 6 ng Oktubre 2000.

Paglakbay sa Israel Ipinagbabawal

Pinayuhan kahapon ng Department ng FA ang lahat ng Pilipinong nagnanais pumunta sa Israel para makita ang Holy Land na ipagpaliban muna ang kanilang biyahe dahil sa pag-aaway ng mga Palestinong nagdedemonstrador at Israeli Security Force.

Pinayuhan ng DFA ang mga Pilipino na iwasan muna ang mga lugar na ito habang mainit pa ang alitan ng dalawang kampo.

* Isinalin mula sa Philippine Star, October 6, 2000.

Paano magagamit ang artikulong ito? Pag-isipan ito nang sandali, at pagkatapos ay ilagay ang iyong sagot sa ibaba.

Ang sinumang nagpaplano na magtungo sa Israel o sa Gitnang Silangan ay malalaman na napakadelikadong magtungo doon sa mga panahong ito. Ang pahayagan ay nagsasabi sa isang tao ng sitwasyong ito. Kaya ang taong nagpaplanong magtungo dito sa panahong ito ay dapat hindi ituloy ang kanyang paglalakbay.

- B. Basahin ang susunod na artikulo upang makita kung paano pa magagamit ang pahayagan.

Produksiyon ng mga mangga sa Davao Hinihikayat

Digos City - Hinihikayat ng mga opisyal ng sulop. Davao del Sur na lumipat sa produksiyon ng mangga ay maaaring kumita ng higit na P 200.00 bawat ektarya, ayon sa pahayag ni Mayor Jose Jimmy Sagarino.

Ayon sa mga opisyal, ang pagtatanim ng mga mangga sa halip na mais ay dadami ang kita ng mga nagtatanim sa lugar na ito.

* Isinalin mula sa Philippine Daily Inquirer, Oktubre 10, 2000.

Sa anong klaseng mga tao o manggagawa makakatulong ang artikulong ito? Paano makakatulong ang artikulong ito sa kanila?

Naglalahad ang artikulong ito na ang pagtatanim ng mangga ay maaaring magtaas sa kinikita ng isang magsasaka. Ang mga nagtatanim ng mais, lalo na sa mga nasa Davao del Sur, ay makikita na ang impormasyong ito ay makakatulong nang malaki sa kanila. Sa pagkaalam ng impormasyong ito, maaari silang pumili ng mga pananim na gusto nila.

- C. Narito ang isa pang artikulo. Ito ay tungkol sa mga pagtaas ng sweldo sa ilang bahagi ng bansa.

**Sahod sa Metro Manila, Southern Tagalog,
at Central Mindanao, Itinaas**

Sinang-ayunan ng Regional Wage Board sa bansa ang pagtaas ng
sahod para sa Metro Manila, Southern Tagalog at sa Central
Mindanao.

Tatanggap ng dagdag na P15 ang mga trabahador sa Central
Mindanao sa kanilang daily minimum wage. Dadagdagan ng P26.50
ang mga manggagawa sa Metro Manila. Samantalang dagdag na P17
ang ibibigay sa mga trabahador sa Southern Tagalog.

Muli, sa tingin mo ba ang artikulong ito ay makakatulong sa ilang mga tao? Sinu-sino ang makikinabang sa pagtaas ng sahod? Paano makakatulong ang artikulong ito sa kanila?

Kung ikaw ay isang manggagawa sa Metro Manila, Timog ng Katagalugan, at Gitnang Mindanao, ang balitang ito ay magiging kapaki-pakinabang sa iyo. Kung ang iyong amo ay hindi pa naitataas ang suweldo mo, katulad ng nakalagay sa balita, maaari kang humingi ng karagdagang suweldo. Nagbibigay ang artikulong ito ng kaalaman na ikaw ay dapat mataasan ng sahod.

Pag-isipan Natin Ito

Ang mga halimbawang iyong nabasa ay ilan lamang sa mga paraan kung paano makakatulong sa iyo ang pahayagan. Ngayon, pumunta naman tayo sa balitang internasyonal. Marahil iniisip mo, “Paano magiging importante sa akin ang mga balita tungkol sa labas ng bansa?”

Ang sagot ay simple. Tandaan mo na ang ating bansa ay parte ng isang malaking global na komunidad. Anumang pangyayari sa ibang bansa ay maaaring makaapekto sa atin. Kaya mahalaga rin na alam natin ang mga balita at isyu na nangyayari sa buong mundo.

Tingnan ang artikulo ng balitang internasyonal na ito:

Butas ng Ozone, lumalaki

Natuklasan ng mga mananaliksik sa New Zealand ang paglaki ng butas sa ating ozone layer. Ang scientist na si Stephen Wood ay nagpahayag na ang butas sa Antarctica ay umabot sa 29.3 milyong sq. km.

Sa unang pagkakataon naging exposed sa delikadong radiation ang isang lungsod sa Chile na may mataas na populasyon. Nagdudulot ito ng kanser sa balat at pinapatay ang mga halaman sanhi ng maraming UV radiation. Napakahalagang papel ng ozone layer sa pagprotekta sa daigdig mula sa ultraviolet radiation, polusyon mula sa refrigerants, solvents, at ibang kemikal na nagdudulot ng pagkasira ng ating ozone.

Sa tingin mo ba ang artikulong ito ay mahalaga sa iyo? Bakit o bakit hindi?

Ang kapaligiran ay isang bagay na dapat pag-ukulan ng pansin ng lahat ng tao sa mundo. Ang pagsira ng kalikasan ay isang isyung global. Ang artikulong ito ay gumagawa ng dalawang bagay. Una, ipinapaalam nito ang tungkol sa *ozone layer* at ang kahalagahan nito. Ito rin ay nagsasabi na ang ozone ang nagpoprotekta sa atin mula sa mapanganib na radiation. Pangalawa, sinasabi nito na ang butas sa ozone layer ay lumalaki. Ang madalas na paglantad sa radiation ay sanhi ng pagkakaroon ng kanser at ito ang pumapatay sa mga halaman at mga tanim.

Ngayong alam mo nang lumalaki ang butas sa ozone layer, alam mo na rin na maraming mga tao ang maaapektuhan ng radiation. Ang artikulong iyong nabasa ay napakahalaga!

Ang mga taong nakabasa ng artikulong ito ay dapat maging mas maalam kung paano sila gagamit ng mga kemikal na maaaring makaapekto sa kapaligiran. Maaari mong sabihan ang iyong mga kaibigan ukol sa artikulong ito. Makakatulong ka sa pagpigil sa patuloy na pagkasira ng *ozone layer*.

Ito ay isa lamang halimbawa kung paano ang impormasyon mula sa isang internasyonal na balita ay maaaring magamit. Patuloy na magbasa upang marami pang matutuhan.

Rift Valley na lagnat tumama sa Saudi Arabia

Higit 80 katao sa Saudi Arabia at Yemen ang nasawi dulot ng Rift Valley, isang karamdamang naisasalin mula sa mga hayop patungong tao sa pamamagitan ng mga lamok. Maaari ring makuha ito sa direktang kontak sa mga nahawang hayop.

Iniutos ng mga opisyaes ng Saudi na bombahin ng insecticide ang mga lugar na apektado ng lagnat na ito. Binalaan din ang mga mamamayan sa mga apektadong lugar na mag-ingat sa mga livestock. Mataas na lagnat, pagtatae, pagsabog ng arteri, at renal failure ang ilan sa mga sintomas nito. Ilang lugar sa Middle East, tulad ng Qatar at United Arab Emirates ang di apektado ng sakit na ito.

Ang artikulong ito ay nagpapaalam sa atin na mayroong sakit o lagnat na nakakaapekto sa mga tao sa Saudi Arabia. Ang impormasyong ito ay napakahalaga para sa mga taong may mga kamag-anak na nagtatrabaho sa Saudi Arabia. Sa pagkakaalam ng impormasyong ito, maaari mong malaman kung ang iyong mga kamag-anak ay maaaring maapektuhan. Ang impormasyong ito ay maaari ring magsilbing babala sa mga taong nagbabalak na pumunta sa Saudi Arabia upang sila ay makagawa ng kinakailangang paghahanda.

Subukan Natin Ito

Kumuhang muli ng isang pahayagan – maaaring bago o ilang araw o linggo na ang petsa. Maaaring meron ka nito sa bahay, o humiram sa kapitbahay o kaibigan. Sa una, pangalawa, at pangatlong pahina, basahin ang ilang mga lokal at internasyonal na balita. Mamili ng isang artikulo at ipaliwanag kung paano ito makakaapekto sa iyo at sa iyong buhay. Isulat ang iyong mga sagot sa mga patlang sa ibaba.

Titulo ng artikulo: _____

Ano ang sinasabi nito (tungkol saan ito):

Paano ako maapektuhan ng balitang ito (bakit ito mahalaga sa akin):

Ipakita ang iyong mga sagot sa iyong *Instructional Manager* o *Facilitator*.

Basahin Natin Ito

Pag-aaralan naman natin ngayon kung paano makakatulong sa iyo ang seksiyong pangkalakalan.

Seksiyong Pangkalakalan

Kung naiisip mo na ang pahinang ito ay para lamang sa mga taong nagtatrabaho sa opisina, nagkakamali ka! Ang pahinang ito ay maaaring maging mahalaga sa iyong pang-araw-araw na aktibidad. Ang pahinang ito ay magsasabi sa iyo tungkol sa pinakahuling pag-unlad sa kalakalan. At alam mo ba na ang mga pag-unlad na ito ay makakaapekto sa iyo?

Tingnan kung paano ang impormasyon mula sa mga artikulong pangkalakalan ay nakatulong sa mga tao ng Sityo Dilim:

Sa loob ng maraming taon, ang mga residente ng Sityo Dilim ay namumuhay nang walang elektrisidad. Nagtitiis lamang sila sa mga lampara tuwing gabi. Niluluto nila ang kanilang mga pagkain sa pamamagitan ng paggamit ng uling at mga panggatong. Ang buhay ay napakahirap sa Sityo Dilim, dahil hindi sila nakakakontak sa iba pang baryo, at wala ring elektrisidad na magpapatakbo ng isang klinikang pangkalusugan at iba pang mahahalagang pangunahing serbisyo ng isang sityo.

Mabuti na lamang at nalaman ng mga residente na ang *Development Bank of the Philippines* ay magkakaroon o magsasagawa ng mga pagtulong sa gastos ng mga proyektong may kaugnayan sa enerhiya sa mga kanayunan. Nang malaman nila ang impormasyong ito sa pahayagan, ang mga residente ay nagkaroon ng pag-asa na ang kanilang sityo ay magkakaroon na ng elektrisidad. Sa ilalim ay ang isang artikulong pangkalakalan kung saan nakuha nila ang impormasyon ukol dito.

Sinuportahan ng DBP ang mga enerhiyang proyekto sa mga lalawigan

Ipinahayag ng Development Bank of the Philippines (DBP) na malaki ang kahilingan para sa enerhiya sa kanayunan. Ibig sabihin nito ay dadami ang mga environment-friendly na enerhiya tulad ng solar power sa iba't ibang lalawigan.

Susuportahan ng bangko ang mga proyektong pang-enerhiya, pahayag ni Remedios Macalinag, pangulo at CED ng bangko. Nakapagbigay na ng P199 milyon ang DBP sa mga proyektong pang-enerhiya sa mga lalawigan. Naitatag rin ng DBP ang "New and Renewable Energy Preparation Revolving Fund" sa halagang \$180,000. Makakatulong ito sa pagbibigay-suporta sa mga organisasyon at negosyo na nakasama sa mga programang pang-enerhiya.

Isinalin mula sa Manila Bulletin, Setyembre 18, 2000.

Isang araw, ang pangarap ng mga residente ng Sityo Dilim ay nagkatotoo. Isang organisasyon na tinatawag na *Energy Plus* ang nakabasa ukol sa pondo ng DBP sa parehong artikulo. Kaya nakaya nitong maghanap ng pera upang makapagbigay ng elektrisidad sa Sityo Dilim sa pamamagitan ng pondo ng DBP.

Totoo nga, mabuti at nalaman ng marami ang impormasyon ukol sa pondo dahil nakalathala ito sa pahayagan. Malaki ang naitulong nito para sa mga taong naninirahan sa mga lugar na walang elektrisidad.

Heto pa ang isang halimbawa kung paano ang isang artikulong pangkalakalan ay nakatulong sa mga tao.

Isang araw, si Aling Coring ay nasa palengke upang bumili ng bigas at isda. Napansin niya na ang mga presyo ay tumaas ng P1.00. Imbes na sa karaniwang presyo na P20.00, ang bigas na Maligaya ay nasa presyong P21.00. Napagdesisyunan niyang kausapin ang nagtitinda ng bigas, si Mang Emong.

“Aba, Emong, bakit naman tumaas yata ang presyo ng bigas mo?” tanong ni Aling Coring.

“Eh kasi, Coring, dapat mong malaman na nagkaroon ng pagtaas sa presyo ng langis. Ibig sabihin nito na tataas ang presyo ng lahat ng bagay” paliwanag ni Emong.

Alam ni Aling Coring na hindi ito totoo. “Hoy Emong, alam mo ba na ipinalabas ng NFA na walang pagtataas ng presyo sa bigas!”

Ipinakita ni Aling Coring kay Mang Emong ang artikulo ng balita na kanyang nabasa.

Babala ng NFA sa pagtaas ng presyo ng bigas

Nagbabala ang National Food Authority (NFA) laban sa mga mapagsamantalang rice dealer sa pagtaas ng presyo ng bigas. May mga ulat na itinataas ng mga rice dealers ang halaga ng kanilang paninda.

Ipinahayag ng NFA na mananatili ang presyo ng bigas kahit na may pagtaas sa presyo ng langis. Binabalaan ang mga mamimili na huwag bumili ng overpriced na produkto.

Napahiya si Mang Emong. Niloloko niya ang kanyang mga kostumer sa pamamagitan ng pagsingil sa kanila ng mataas na presyo. Maraming tao sa palengke ang nagalit.

“Mabuti na lang at palagi akong nagbabasa ng pahayagan,” ang sabi ni Aling Coring.

Nakita mo na kung paanong ang mga impormasyon sa mga artikulong pangkalakalan ay nakakatulong? Ang pahayagan ay nakapagbibigay ng impormasyon sa mga tao na maaaring magamit ito sa pang-araw-araw na buhay. Marami pang ibang gamit ang makukuha mula sa seksiyong pangkalakalan. Matututuhan mo ang tungkol dito sa susunod na seksiyon. Pero ngayon maaari kang magpahinga sa pagbasa mo sa modyul na ito. Maaari kang magpahinga nang kaunti, magmeryenda muna, o di kaya magbasa ng seksiyong enterteynment ng isang pahayagan! Ang seksiyong pangkomiks ay aaliw sa iyo. Pagkatapos, maaari ka nang magpatuloy sa pag-aaral ng modyul na ito.

Alamin Natin

Ang iba pang importanteng piraso ng impormasyon na matatagpuan sa seksiyong pangkalakalan ay ang iskedyul ng barko o daungan, palitan ng piso, at ang antas sa merkado o stock market rates.

1. Iskedyul ng pagdaong ng barko

Ito ay makakapagbigay sa iyo ng impormasyon kung kailan at kung saan dadaong ang isang barko. Ito ay makakatulong sa mga tao na may kailangan o interesado sa serbisyo ng barko. Kunwari ikaw ay nakatira sa Maynila at may inaasahan kang padala mula sa Bacolod. Ang padala ay ihahatid ng Super Ferry 5. Gusto mong malaman kung anong oras darating ang padala ngayong araw.

Tingnan ang Iskedyul ng Pagdaong upang malaman mo.

TELEPHONE VESSEL	PAGDATINGS MAYNILA	PORTS OF C.
2450660 Super Ferry 5	LUNES/1100	Bacolod
2450660 Our Lady of Medjugorie	LUNES/0800	Dumaguít, Roxa
2435359 Saint Joseph the Worker	LUNES/1100	Bacolod
2435359 Mary the Queen	MARTES/0300	Tagbilaran, Dipc Iligan, Cebu

Kung titingnan mong mabuti ang iskedyul, makikita mo ang iyong kailangang impormasyon. Ang barko na iyong kailangan ay tinatawag na Super Ferry 5. Darating ito sa Maynila sa Lunes, 11:00 ng umaga. Ang titulo na *Ports of Call* ay nagsasabi sa iyo kung saan manggagaling ang barko. Makikita mo na ang Super Ferry 5 ay manggagaling mula sa Bacolod.

Kung kailangan mong magpadala ng isang package pabalik sa Bacolod, alam mo na ang Super Ferry 5 ay aalis sa Maynila sa Huwebes, 6:00 ng gabi. Ang numero katabi ng petsa ay nagsasabi sa iyo kung anong oras darating o aalis ang barko. Pero nalilito ka ba sa mga numerong ito? Huwag mag-alala, madali itong maintindihan. Ito ang tinatawag na oras militar. Magbilang mula 0100 – ito ay 1:00 ng umaga; 0130 ay nangangahulugang 1:30 ng umaga; 0200 ay nangangahulugang 2:00 ng umaga; at patuloy ito. Ang mga susunod na oras ay may numero na hanggang 2300. (Kaya, ang 1800 ay nangangahulugang 6:00 ng gabi. Upang matutuhan pang mabuti ang oras militar, tingnan ang NFE A&E na modyul na may titulong “Ito’y Tungkol sa Oras”)

Ibuod natin ang mga nilalaman ng iskedyul ng pagdaong.

Tingnan ang unang hanay sa tabula. Makikita mo na ito ay may markang Telephone Vessel. Ang hanay na ito ay nagsasabi sa iyo ng pangalan ng barko at ng numero ng telepono kung nais mong magtanong ukol dito. Ang pangalawang hanay ay nagsasabi kung anong araw at oras darating ang barko sa Maynila. Ang pangatlong hanay ay nagsasaad ng Ports of Call – ito ang nagsasabi kung saan manggagaling ang barko. Ang huling hanay ay nagsasabi sa iyo kung anong araw at oras aalis ang barko sa Maynila.

Subukan Natin Ito

Tingnang muli ang iskedyul ng pagdaong at sagutan ang sumusunod:

1. Kailan darating ang barkong Mary the Queen sa Maynila?

2. Saan manggagaling ang barkong Saint Joseph the Worker?

3. Anong oras aalis ng Maynila ang barkong Our Lady of Medjugorie?

Huwag kalimutan na tignan kung tama ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 54. Magpatuloy sa pagbabasa upang marami pang matutuhan!

Basahin Natin Ito

Maliban sa iskedyul ng daungan, ang palitan ng piso at antas ng merkado ay maaaring makita rin sa seksiyong pangkalakalan. Tingnan natin kung bakit ito importante sa iyo.

2. Antas ng Palitan ng Piso

Ano ang antas ng palitan ng piso? Ito ang halaga ng Pisong Pilipino kapag ikinumpara sa pera ng ibang bansa.

Heto ang isang halimbawa ng palitan ng piso sa dolyar na maaari mong matagpuan sa mga pahayagan.

$P45.49 = \$ 1$ - Sinasabi nito na ang isang dolyar ng Estados Unidos ay katumbas ng apatnaput limang piso at apatnapu't siyam na sentimo.

Bakit mahalaga ang impormasyong ito? Ito ay dahil sa ang antas ng piso ay nagpapakita kung gaano ka-estabilisado ang ating pera. Malalaman natin ang halaga ng ating pera. Ang halaga ng ating pera ay maaaring makaimpluwensiya sa presyo ng mga bilihan.

Kung meron kang mga kamag-anak na nagtatrabaho sa ibang bansa at nagpapadala ng pera sa pamamagitan ng dolyar, maaari mong matantiya kung magkano ang makukuha mo kapag ito ay pinalitan sa piso.

3. Antas ng Merkado (stock market)

Nakapunta ka na ba sa isang ordinaryong palengke? Sigurado akong nakapunta ka na! Ano ang kadalasang ginagawa mo sa palengke? Isulat ito sa ibaba.

Kung isinulat mo na ikaw ay bumibili ng bigas, karne, gulay, at iba pang mga pagkain sa palengke, tama ka! Ngayon, paano naman ang tungkol sa merkado? Tingnan natin kung paano ito naging pareho o kaiba sa isang karaniwang palengke.

Ang dahilan at tungkulin ng isang merkado ay pareho rin ng isang ordinaryong palengke. Imbes na pagtitinda ng isda, bigas, o karne, dito ay mga bahagi at *stocks* ng isang kumpanya ang binibili at ibinebenta.

Ano ang bahagi at stock? Ang mga ito ay ang pampublikong pag-aari sa isang kumpanya. Ang bahagi ay inaalok ng mga kumpanya upang ang mga tao ay bumili o mag-impok sa kanilang kumpanya. Kapag ang kumpanya ay kumikita, ang iyong mga bahagi at stock ay lumalago rin. Kapag maraming tao ang bumibili ng mga bahagi, ang kumpanya ay kumikita nang malaki.

Marami sa mga kompanya sa Pilipinas ang nag-aalok ng mga bahagi na kahit ang mga tao sa ibang bansa ay maaaring bumili. Kapag maraming tao ang bumili ng mga bahagi, ang kalakalan sa Pilipinas ay lumalakas. Kapag nangyari ito, ang ekonomiya ng Pilipinas ay lumalakas din.

Kung ikaw ay nag-iisip kung ano ang koneksiyon nito sa iyo, mag-isip nang mabuti. Kung maraming tao mula sa ibang bansa ang mag-iimpok sa mga kalakalan sa Pilipinas, ito ay magdudulot ng maraming pera para sa ating bansa. Ibig sabihin din nito ay tataas ang pasahod at gaganda ang mga serbisyo. Nangangahulugan ito ng mas maganda at mas masaganang buhay para sa iyo.

Maraming tao ang tumitingin sa seksiyong pangkalakalan ng isang pahayagan upang malaman kung ano ang kondisyon ng merkado.

Classified Ads

Tanungin ang iyong mga ka-pamilya, kaibigan, o mga kapitbahay kung sila ba ay nakasubok nang gamitin ang classified ads ng isang pahayagan. Kung ang isa man sa kanila ay sumagot ng oo, tanungin siya kung masasabi niya sa iyo kung tungkol saan ang anunsyo at paano ito nakatulong sa kanya.

Isulat ang sagot sa ibaba.

Sa isang supermarket, makakakita ka ng maraming produkto na kailangan mong bilhin. Maititinda mo rin ang mga bilihing ito upang kumita ng pera. Sa isang supermarket, makakakita ka rin ng mga bilihing maaari mong makain, mga materyal pangkasuotan, at iba pang pangangailangan sa bahay.

Pero saan ka pupunta kapag kailangan mong maghanap o bumili ng lupa, umupa ng bahay, mag-arkila ng isang tao, makakuha ng serbisyo, o makakuha ng trabaho? Simple, punta ka lamang sa classified ads ng isang pahayagan! Ang seksiyong classified ads ng isang pahayagan ay parang isang supermarket. Makakahanap ka rito ng mga bagay-bagay na maaari mong mabili o marentahan, o maaari ka ring magbenta sa pamamagitan ng classified ads! Anong mga impormasyon ang maibibigay sa iyo ng classified ads?

Karaniwan, ang classified ads ay makakatulong sa iyo kung gusto mong:

1. bumili ng isang bagay
 2. rentahan ang isang bagay
 3. maghanap ng trabaho
 4. mag-arkila o rentahan ang isang serbisyo
1. **Maaari kang bumili.** Ito ay makakatulong sa iyo kapag may kinailangan kang bilhin na isang bagay. Tingnan ang mga sumusunod na ad. Ang mga ad na ito ay mga anunsyo ukol sa mga bagay o pag-aari na maaaring bilhin ng mga tao.

LOT FOR SALE
Dahlia Ave, Fairview 100 sq. m
1.2M nego. Call Ana at 673-0021

Sinasabi ng ad sa iyo na may isang lupa na ibinebenta. Ang lupa ay may laking 100 sq.m. Ito ay nasa Dahlia, Fairview. Ang presyo nito ay 1.2 milyon. Ang ibig sabihin ng “Nego” ay *negotiable* o maaaring tawaran, na nagsasabi sa iyo na ang lupa ay maaari mong mabili sa mas mababang halaga. Kung ang isang mamimili ay interesado, maaari niyang tawagan si Ana sa numero ng teleponong ibinigay sa itaas.

Ang ad na ito ay nagsasabi ng pagbebenta ng kagamitan na pang bakery, panaderia o tinapayan. Maaari kang makakuha ng murang oven, roler, o panghiwa. Ang dapat mo lang gawin ay tawagan ang numero na ipinapakita.

Bakery Equipment
Cheapest Oven /Roller/Slicer
Call 412-3793

Maraming mga iba pang bagay at paninda ang inaanunsiyo ng ipinagbibili sa mga classified ad. May mga sasakyan, kagamitan sa bahay, materyal sa pagsasaka, mga gamit pang-isports, instrumentong pangmusika, mga kompyuter at telepono, at marami pang iba.

2. Maaari mo ring gamitin ang classified ads kung gusto mong *umarkila o magrenta ng isang bagay*. Kung ikaw ay interesado na umupa o magrenta ng isang bahay o kagamitan, maaari mo rin itong gawin sa pamamagitan ng classified ads. Sa ibaba ay isang halimbawa ng “for rent” na ad.

APT. FOR RENT

2Br 1Tb Pandacan Manila
4T/mo call 6540980

Ang ibig sabihin ng “apt” ay apartment. “2Br 1 Tb” naman ay nangangahulugan na ang apartment ay may dalawang kuwarto at isang banyo (“Br” ay nangangahulugang bedroom o kuwarto, at “TB” naman ay “toilet and bath” o banyo). Ang apartment ay nasa Pandacan, Manila. Ang presyo nito at P4,000 kada buwan. Kung sinuman ang interesado sa pag-upa dito ay maaaring tumawag sa numerong nakalista.

3. Maaari mo ring magamit ang classified ads upang *maghanap ng trabaho*. Maraming mga listahan ng mga bakanteng trabaho ang matatagpuan sa classified ads. Sa katotohanan, karamihan sa mga tao ay nakakahanap ng trabaho sa pamamagitan ng pagtingin sa classified ads ng isang pahayagan. Tingnan ang dalawang halimbawa. Isulat sa ibaba ng bawat isa kung anong klaseng trabaho ang bakante at kung paano mag-aplay dito.

FOR HIRE: SECRETARY

- ◆ female, computer literate
- ◆ w/ or w/o exp.

Send bio-data to Unit 4 Alba Bldg.

Scout Tuason, Quezon City

WELDER

w/experience for Iron works T4290190

4. Maaari mo ring magamit ang classified ads upang ***mag-arkila o umupa ng serbisyo ng isang tao***. Kung kailangan mo ng tubero, karpintero, o kahit anong serbisyo ng isang tao, maaari kang maghanap ng mga serbisyong ito sa ilalim ng titulong “FOR HIRE” o “SERVICES OFFERED.” Tingnan ang sumusunod na halimbawa.

PLUMBING/CARPENTRY

Tutor Math and Science

Subukan Natin Ito

Muli, kumuha o humiram ng isang pahayagan. Maaaring bago o luma ito. Pagkatapos ay sagutan ang sumusunod na katanungan.

1. Ano ang palitan ng piso sa dolyar ayon sa pahayagan?

2. Pumunta sa seksiyon ng classified ads. Pumili ng mga halimbawa para sa sumusunod. Isulat ang mga detalye sa ibaba.
 - a. Isang bagay na ibinebenta

 - b. Isang bagay na pinauupahan o pinaparentahan

 - c. Isang bakanteng trabaho

Pagkatapos punuan ang mga patlang, ipakita ang iyong ginawa sa *Instructional Manager* o *Facilitator*.

Basahin Natin Ito

Editorial, Opinyon, at Seksiyon ng Liham

Natutuhan mo sa seksiyong ito ng pahayagan na ibinibigay dito ng mga manunulat at mambabasa ang kanilang mga opinyon at ideya ukol sa kahit anong bagay. Paano mo ito magagamit? Ipagpatuloy ang pagbabasa. Makikita mo kung paanong ang pahina ukol sa opinyon ay magiging mahalaga para sa iyo.

Alam mo ba kung ano ang tinatawag na “karapatan sa pagpapahayag”? Ang karapatang ito ay ginagarantiya sa atin ng Konstitusyon ng Pilipinas, ang pinaka pangunahing batas ng ating bansa. Karapatan mong magsalita at ipahayag ang iyong ideya at damdamin.

Ang pahinang opinyon at editorial ay nagbibigay sa mga tao ng oportunidad na ipahayag ang kanilang mga ideya sa mga nangyayari sa ating bayan. Maraming mga manunulat ang nagpapahayag ng kanilang mga saloobin sa pamamagitan ng pagsusulat. Ikaw din, kung ikaw ay magiging isang manunulat balang araw. Pero kahit hindi ka maging isang manunulat, maaari mo pa ring ipahayag ang iyong mga saloobin bilang mambabasa sa pamamagitan ng pagsulat sa seksiyong “Liham.” Ang ibig sabihin nito ay maaari kang magpadala ng sulat sa isang pahayagan at ilathala nila ang iyong gustong sabihin.

Basahin ang sumusunod. Makikita mo kung paano ipinahahayag ng mga manunulat ang kanilang mga ideya sa pamamagitan ng pahayagan.

Seksiyong Editorial

Sa ibaba ay isang bahagi mula sa Editorial ng Manila Bulletin, Setyembre 22, 2000.

Mga Batang Mindanao

Hindi pangkaraniwan ang estadistika ng mga nailikas o na-dislocate sa Mindanao Conflict. Kasama rito ang mga walang malay o inosenteng mga bata na nakaranas ng ingay ng putukan ng mga baril, mga gabing hindi makatulog, malagim na karanasan sa gitna ng putukan at sa pagsaksi sa pagsunog sa bahay-bahay.

Isang malaking pagsubok ang hinaharap ng bansa ngayon sa isyung pag-aalis ng trauma sa mga bata sa Mindanao habang pabalik na sila sa kanilang tahanan at ipagpatuloy ang kanilang normal na buhay.

Ang isang editorial na katulad ng iyong nabasa ay isang artikulo na isinulat ng patnugot o editor ng isang pahayagan. Ang patnugot ang pinuno ng isang pahayagan.

Ang editorial na ito ay isinulat noong mga panahon ng giyera sa Mindanao. Maraming mga naninirahan doon ang napaalis sa kanilang mga tahanan. Katulad ng nabasa mo, maraming mga bata ang naapektuhan ng sitwasyon sa Mindanao.

Ang sumulat ng editorial na ito ay nababahala sa mga bata sa Mindanao. Kung babasahin mo nang mabuti ang artikulo, makikita mo na gusto ng manunulat na ang pamahalaan ay alagaan ang kapakanan ng mga bata. Sinasabi niya na ito ang pinakamalaking pagsubok na kinakaharap ng ating bansa.

Paano makakatulong ang editorial na ito sa mga tao na naninirahan sa Mindanao at mga taong apektado ng krisis na ito? Pag-isipan ito nang mabuti. Kung maraming mga manunulat ang patuloy na susulat ukol sa sitwasyong ito, malalaman ng pamahalaan kung ano ang iniisip ng mga tao sa bansang ito tungkol sa sitwasyon sa Mindanao. Ang mga manunulat ng mga kolum na editorial at opinyon ay ang mga tinig ng mga tao.

Kolum ng Opinyon

Ang kolum ng opinyon ay isang bahagi ng pahayagan kung saan ipinapahayag ng manunulat ang kaniyang mga ideya. Ang isinusulat ng artikulo ay tinatawag na opinyon. May mga manunulat na may arawang kolum, na ang ibig sabihin ay mababasa ang kanilang artikulo o kolum araw-araw. Ang ilan naman ay sumusulat nang lingguhan. Ang ideya na ipinapahayag sa mga kolum ng opinyon ay ang sariling pananaw ng manunulat. Maaari siya sumulat nang malaya sa kahit anong paksa.

Basahin ang susunod na kolum ng opinyon.

Linisin ang Ilog!

Ni R. Manahan

The Daily News

Hindi dapat kalimutan ninuman ang importansiya ng isang malinis na kapaligiran. Ang Ilog Pasig sa Metro Manila ay minsang naging dangal ng bansa. Dati ay malinis ito at kulay berde. Pinanggagalingan ito ng tubig inumin at pagkain. Ang tubig ay malinis at presko.

Ngayon, ang kulay ng ilog ay nananatiling marumi. Nagiging itim ito sa mga dumi mula sa mga pagawaan. Ang mga basura at mga dumi ang nagpapalabo sa tubig. Ang mga opisyal ng gobyerno at publiko ay dapat gawin ang lahat upang malinis ang ilog. Dapat tayong maging responsable at panatilihin ang kalinisan ng ating ilog.

Ang manunulat ng opinyong ito ay nababahala sa Ilog Pasig. Ang kolum ng opinyon ay nakakatulong sa manunulat na ito na ipahayag ang kanyang mga ideya at saloobin. Sinasabi ng manunulat na dapat nating alagaan ang ating kapaligiran, lalo na ang Ilog Pasig. Sinasabi rin dito kung gaano nagbago ang ilog.

Subukan Natin Ito

Paano ikaw? May opinyon ka ba sa isang bagay? Isulat ang iyong sariling kolum ng opinyon sa espasyo na ibinigay sa ibaba. Malay mo maging manunulat ka balang araw!

Basahin Natin Ito

Basahin ang maikling istorya sa ibaba tungkol sa ilang pangyayari sa isang sentrong pangkalusugan ng barangay.

Ang Istorya ni Barangay Chairman Daraya

Mga Tauhan:

Barangay Chairman Daraya

Bosyo, ang alalay o side kick ni Chairman

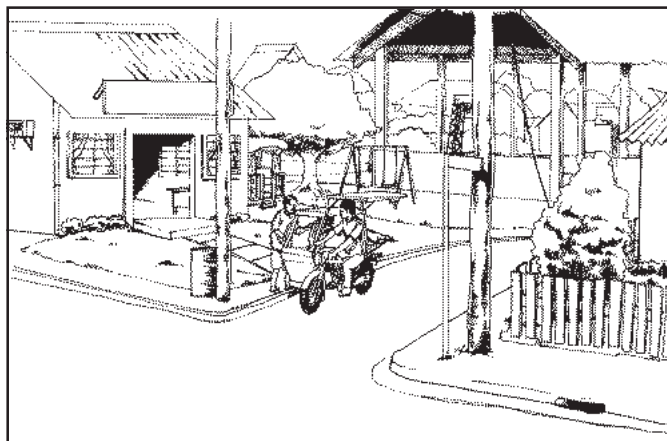
Aling Fely, isang tintera ng isda sa palengke

Mang Jose, isang magsasaka

Aling Selya, isang byutisyan o parlorista

Carlos, isang guro

Ang Barangay Saya ay isang mapayapa at tahimik na barangay. Ang lahat ay masaya at kuntento. Pero ang barangay na ito ba ay talagang mapayapa?

Sa opisina ng barangay, may dalawang mama na nagpapalano ng kanilang maitim na balak.

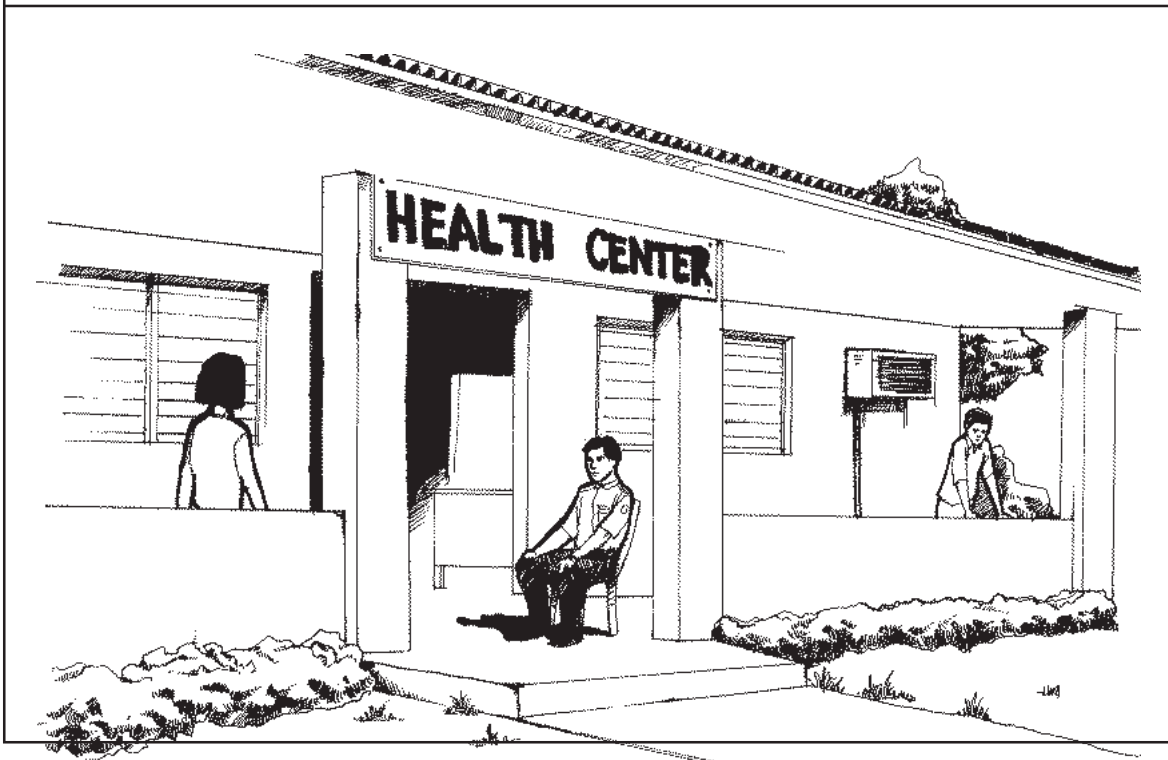
O, basta gagawin ko ang karaniwan! Kukuha ako ng maraming pera at magkukunyang order ng maraming gamot! Pero walang gamot, sa totoo, maraming pera lang para sa akin! Mwa-ha-ha-ha.

Paano mo iyon gagawin, Bosing?

Hehehe...Bosyo! Sa bagong proyekto ng sentrong pangkalusugan, makakapagnakaw ako ng maraming pera.

Samantala, sa lokal na sentrong pangkalusugan...

Ako'y nagagalak at nagboluntaryo ka ng libreng oras upang makatulong dito sa senter.

Okey lang iyon. Kunsabagay ang senter na ito ay napakabuti sa ating barangay. Pero isang problema...bakit wala tayong mga medisina? May papeles ako rito na nagsasabing ang chairman ay nag-order ng mga medisina, pero nasaan ang mga ito?

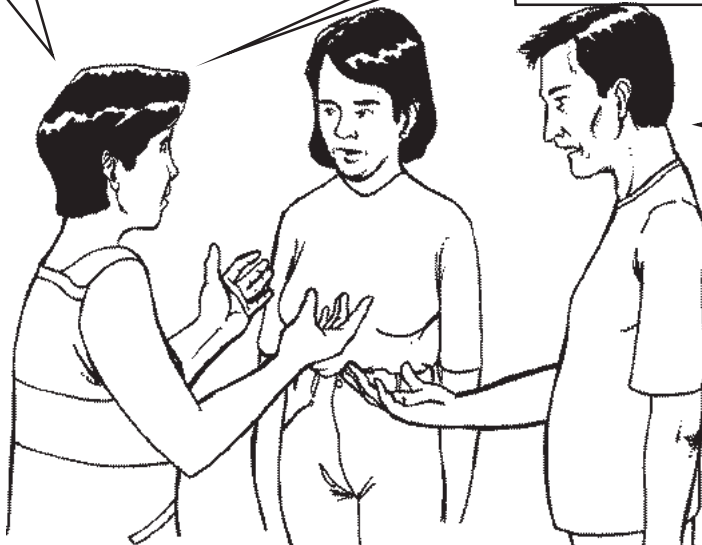
Kinabukasan, sa isang miting, nalaman ng mga nagboluntaryo sa sentrong pangkalusugan ang tungkol sa mga nawawalang medisina...

Humihiingi ako ng paumanhin dahil ako ay nahuli sa ating pagpupulong. Pero mayroon akong sasabihin sa inyo na napakahalaga.

Ano iyon?

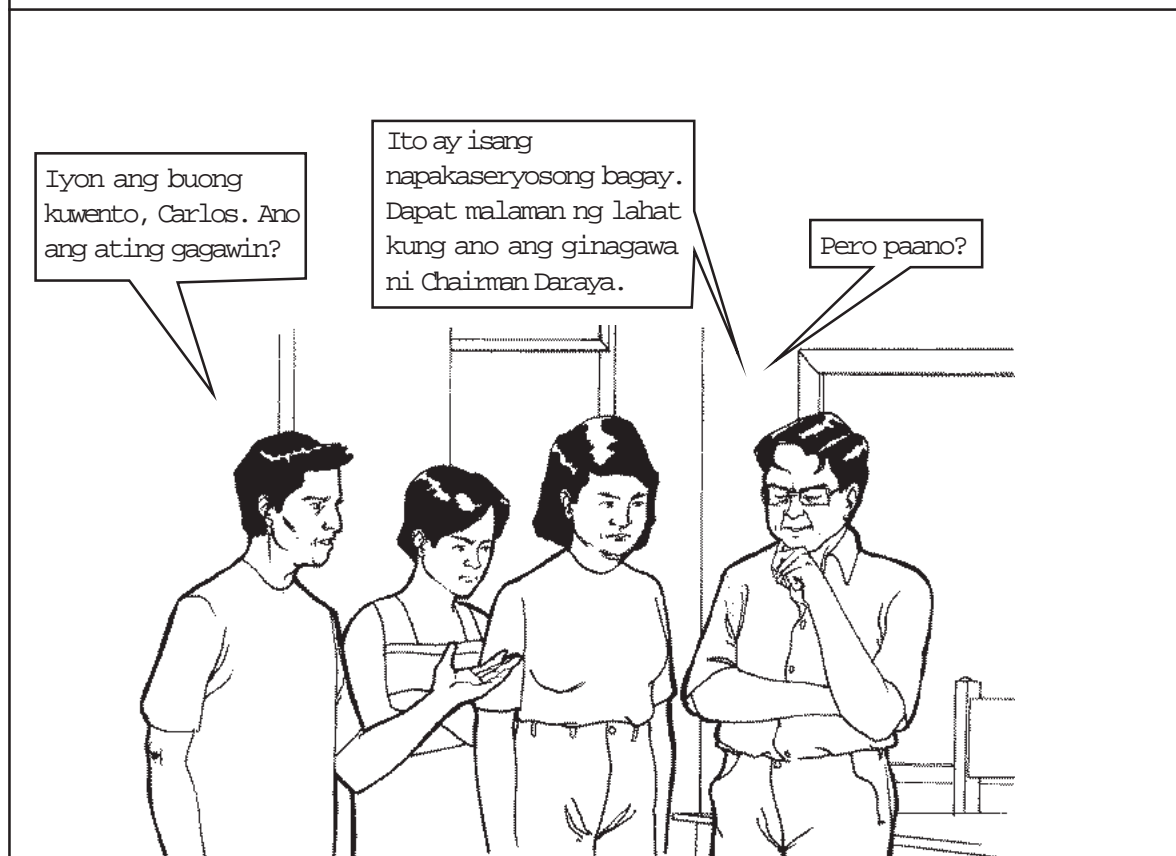
Ako'y nagtatrabaho sa aking parlor nitong hapon, at si Bosyo ay naroroon. Ikinukuwento niya sa isang kaibigan na makakakuha siya ng mas maraming pera sa isang linggo!

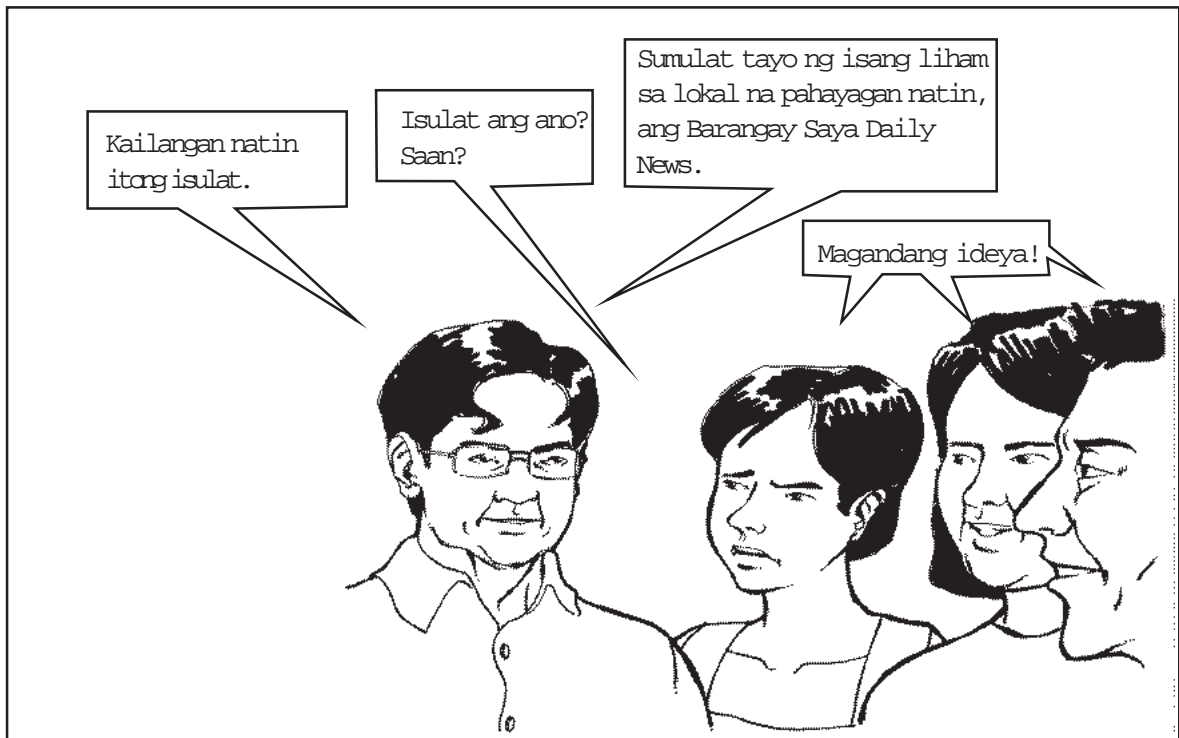
Eh ano? Ano naman ang masama doon? Baka ikinukuwento niya ang pagiging assistant niya sa Barangay Chairman.

Ang tatlong boluntaryo ay nagdesisyong humingi ng tulong kay Carlos, isang facilitator sa senter ng NFE ng Barangay Saya.

Kaya napagdesisyunan nilang sumulat ng liham sa Barangay Saya Daily News. Ang liham na ito ay nailathala sa pahayagan. Nabasa ito ng lahat ng mga taga-Barangay Saya.

At dahil sa tatlong boluntaryo na gumamit ng kapangyarihan ng kanilang karapatang magpahayag, napatigil nila ang pagnanakaw ni Chairman Daraya. Kaya ang Barangay Saya ay muling naging mapayapa at wala nang katiwalian.

Totoo yan. Ngayong alam na ng lahat ang katotohanan, marahil magkakaroon na tayo ng mas mabuting Chairman sa susunod!

Maraming salamat sa Barangay Saya Daily News at sa karapatan sa pagpapahayag!

Magbalik-aral Tayo

Sagutan ang sumusunod na mga katanungan tungkol sa diyalogong iyong nabasa.

1. Sino ang dalawang opisyal ng barangay na nasangkot sa isang maling gawain?

2. Paano nila ninakaw ang pera? Ano ang kanilang ginawa?

3. Ano ang ginawa ni Aling Selya, Carlos, at ng iba pang boluntaryo sa sentrong pangkalusugan upang masabi sa mga tao ang mga nangyayari?

4. Epektibo ba ang paraan na kanilang ginawa? Ipaliwanag ang iyong sagot.

5. Kung ikaw ay nasa parehong sitwasyon, susulat ka rin ba sa isang pahayagan? Bakit o bakit hindi?

Pagkatapos sagutin ang pagsasanay, ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 55.

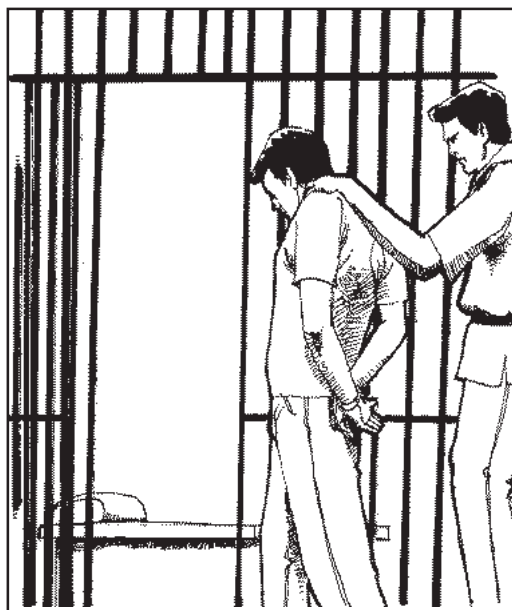
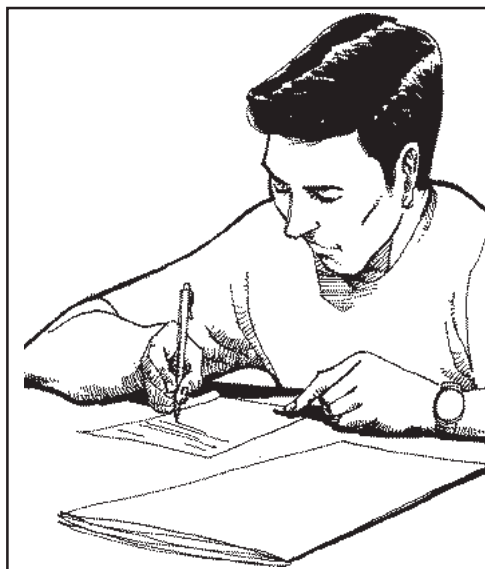
Pag-isipan Natin Ito

Ang karapatan sa pagpapahayag ay talagang napakahalaga. Sa pamamagitan ng editorial, kolum ng opinyon, mga liham sa patnugot, maaaring magpahayag ang mga tao ng kanilang mga pangangailangan at ideya. Maaaring humingi ang publiko ng mga kinakailangang pagbabago sa pamahalaan.

Ano ang mangyayari kung hindi tayo pinapayagang maghayag ng ating mga opinyon o ipakita ang ating sarili nang malaya sa pamamagitan ng pahayagan? Tandaan na ang pagsulat ng ating mga ideya, dandamin, at opinyon ay isang ekspresyon ng ating karapatang makapagpahayag.

Noong ang ating bansa ay nasa ilalim ng batas militar, ang mga tao ay walang kakayahang sabihin kung ano ang gusto nila. Ang pamahalaan ay napaka-higpit tungkol sa mga nilalaman ng mga pahayagan. Kaya ang mga tao ay walang kalayaan na punahin ang gobyerno at humingi ng mga pagbabago. Sa katunayan, maraming tao ang nakulong dahil sa pagsusulat at pagsasalita laban sa gobyerno.

Ito ay nagsimula noong Setyembre 21, 1971 nang ipinatupad ang batas militar. Ang dating Presidente Ferdinand E. Marcos ay nagpalabas ng Sulat ng Pag-uutos o “Letter of Instruction” (LOI) Blg. 1. Ito ang nag-utos sa mga opisyal ng pamahalaan na kunin at kontrolin ang pampublikong media. Kasama

rito ang mga pahayagan, imprentahan, mga istasyon ng radyo at telebisyon. Ang ilang mga manlilimbag, editor, kolumnista, at mga tagapag-ulat ay naaresto at nakulong.

Ang dahilan nito, ayon sa pamahalaan, ay dahil sa ilang miyembro ng pampublikong media ang nagsasalita laban sa gobyerno. Ang sabi nila ay maaari itong magdulot ng karahasan at pagkakagulo sa lipunan. Pero sa katotohanan, sa lalong pagbabawal ng gobyerno sa media, lalong dumarami ang karahasang nangyayari.

Ang mga tao ay takot na magreklamo. Hindi sila makapagsalita laban sa mga mapang-abusong mga opisyal. Hindi sila makahingi ng mas magandang serbisyo. Ang karapatan ng tao na magpahayag ay kontrolado.

Noong 1986, nang ang lahat ng ito ay magbago sa pamamagitan ng Pebrero 1986 People Power Revolution, ang mga pahayagan, radyo, at telebisyon ay muling naging malaya sa paglalathala at pagpapalabas ng kung ano ang gusto nilang malaman ng tao.

Sa ibinigay na impormasyon sa itaas, sa tingin mo ba ang karapatang magpahayag at mga pahayagan ay importante? Isulat ang iyong mga iniisip sa ibaba.

Ngayon ay ikumpara ang iyong mga sagot dito: Ang mga pahayagan ay importante dahil sa pamamagitan ng mga ito, nagagamit natin ang ating karapatang makapagpahayag. Ang mga kolum ng opinyon, editorial, at liham sa patnugot ay mahalaga. Binibigyan ng mga ito ng tinig ang publiko.

Alamin Natin

Ang panonood ng telebisyon o pakikinig sa radyo ay nagbibigay sa iyo ng kasiyahan at aliw. Pero alam mo ba na nakakakuha ka rin ng kasiyahan at enterteynment sa pagbabasa ng pahayagan?

Ito ay totoo. Ang mga pahayagan ay maraming seksiyong enterteynment ukol sa iba't ibang paksa. May mga seksiyon para sa mga pelikula, musika, isports, at marami pa! Kaya hindi ka lang maaaliw ng pahayagan, matutulungan ka rin nitong matuto sa maraming bagay.

Ang seksiyong lathalain ng isang pahayagan ay naglalaman din ng sari-saring mga paksa para sa mga mambabasa. May mga artikulo ukol sa kalusugan, fitness, kapaligiran, pag-aalaga ng mga bata, pagiging magulang, sining, at marami pang iba.

Upang malaman pa kung paano ka maaaliw at matututo nang sabay, basahin natin ang sumusunod na artikulo.

Ang Seksiyon ng Palakasan o Isports

Ang seksiyong ito ay nagbibigay sa atin ng maraming impormasyon tungkol sa palakasan at isports. Malalaman natin dito ang pinakahuling balita sa mundo ng isports. Kahit anong isport, boksing man, basketbol, tenis, o paglangoy! Sa ibaba ay dalawang halimbawa ng artikulong pang-isports.

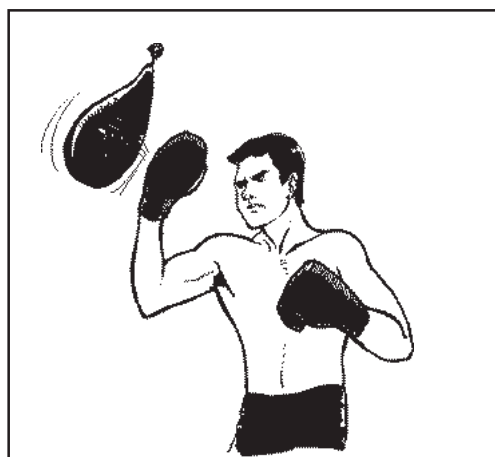
Beefers tinalo ang Archmen 75-50

Ang Batangas Dribblers ay nakakakuha ng pagkapanalo laban sa Laguna Giants sa Araneta Astrodome kahapon. Idinribol nila ang kanilang 25 puntos na lamang, pinatunayan ng mga Batangueño ang kanilang lakas sa departamento ng rebound at depensa. Sinabi ng point guard na si Joey Calud na ang kanilang pagkatalo ay nagturo sa kanilang grupo ng isang aral sa opensa sa basketbol.

Boksingero ng RP Handang Lumaban

“Handa na ang mga boksingero na lumaban sa *Olympics*!” Ito ang ipinalabas na salita ng pinuno ng Philippine Federation of Boxing na si Boyet Cabrera. Ang mga boksingerong sina lightweight boxer Anthony Manalo at featherweight boxer Junior Carlo ay sumasailalim ng isang matinding pagsasanay para sa darating na *Olympics*. Ang dalawang boksingero ay nagsabi na gusto nilang manalo ng ginto para sa Pilipinas ngayong taon.

Magbalik-aral Tayo

Pag-aralan ang mga halimbawa ng mga artikulong isports na iyong nabasa. Basahin din ang seksiyong palakasan ng kahit anong pahayagan at pagkatapos ay sagutan ang sumusunod na katanungan.

1. Anong klase ng isports ang maaari mong mabasa sa pahina ng palakasan?

2. Sa artikulo na ibinigay, sino ang nanalo sa larong basketbol sa pagitan ng Batangas Dribblers at ng Laguna Giants?

3. Ayon pa rin sa artikulong isports, saang kompetisyong pampalakasan lalahok ang mga boksingero?

Tingnan ang *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 55 para sa mga tamang sagot. Kung mali ang ilan sa mga sagot mo, basahin lamang muli ang pahina ng isports at ang mga ibinigay na halimbawa.

Alamin Natin

Ang Seksiyon ng Enterteynment

Ang seksiyong ito ay magbibigay sa iyo ng maraming impormasyon tungkol sa mga pelikula, artista, mang-aawit, at telebisyon. Kasama rin sa seksiyong ito ay ang mga panayam sa mga artista sa pelikula at mga mang-aawit.

Heto ang isang halimbawa ng makikita mo sa seksiyon ng enterteynment:

Anna Minda, maglalabas ng bagong album

Ang popular na singer ay may bagong album na may titulong “Music.” Ang album ay pang-apat nang multi-awarded ng mang-aawit. Nang makapanayam namin si Anna sa isang press conference, maraming nasabi ang mang-aawit tungkol sa kanyang bagong album.

“Ang *Music* ang aking pinakapaboritong album sa lahat. Ito ay naglalaman ng mga paborito kong mga binagong lumang kanta.”

Ang seksiyon ng enterteynment ay makakapagbigay din sa iyo ng mga iskedyul ng mga pelikula, programa sa telebisyon, mga palabas sa teatro, at mga konsiyerto.

Maaari mo rin matagpuan dito ang mga rebyu sa mga pelikula at musika. Ang mga artikulong ito ay isinulat ng mga kritiko, at sinasabi nila sa iyo kung ang pelikula, album, o programa sa telebisyon na nirebyu ay maganda o hindi.

Ang seksiyon ng enterteynment ay naglalaman din ng komiks, na maaaring magdadag sa iyong araw ng saya!

Ang Seksiyong Lathalain o Features

Ang seksiyon na ito ng pahayagan ay maaaring may pinakamalawak at maraming impormasyon. Ito ay naglalaman ng maraming paksa na maaaring nasa interes ng maraming klase ng mambabasa. Tingnan ang mga artikulo sa ibaba. Ang mga ito ay halimbawa ng mga karaniwang lumalabas sa seksiyon ng lathalain.

Kalusugan

Ang mga batang naninigarilyo ang kadalasang nagkakaroon ng sakit sa puso.

London – ang may mga edad sa pagitan ng 30-40 taong gulang na naninigarilyo ay may mas mataas na peligro sa pagkakaroon ng atake sa puso kaysa hindi mga naninigarilyo. Ang pag-aaral na ito, na inilathala ng British Medical Journal, ay nagpapakita sa mga naninigarilyo sa edad 30 hanggang 39, ang atake sa puso ay 6.3 beses mas karaniwan.

*mula sa Manila Bulletin, Setyembre 18, 2000.

Kapaligiran

Pagpapanatili ng Pagiging Berde ng Ating Kabahayan

Kahit ang ating tahanan ay dapat maging mabuti sa kapaligiran. Alam mo ba na ang pagiging berde ng kapaligiran ay nagsisimula sa tahanan? Heto ang ilan sa mga tip kung paano pananatilihin ang ating mga tahanan na mabuti sa kalikasan:

- ◆ Gumamit ng mga natural na materyal na panlinis. Iwasan ang paggamit ng matatapang na kemikal katulad ng *chlorine bleach*. Sa halip, gumagamit ng *baking soda* o suka sa paglilinis.
- ◆ Matutong magbukod ng inyong basura. Ihiwalay ang mga basang basura sa mga tuyong plastik na basura.
- ◆ Panatilihin ang inyong mga tahanan na mabait sa kalikasan sa pamamagitan ng pagkakaroon ng maraming tanim sa loob at labas ng inyong bahay.

Sining at Teatro

CCP Itatanghal ang Akda ni Nick Joaquin

Ang *Musical Theater Philippines* at *Ballet Philippines* ay nagsama upang isaentablado ang *Fire Water Woman*, isang palabas mula sa maikling kuwento ni Nick Joaquin na “Summer Solstice.” Ang palabas ay itatanghal sa Sentrong Pangkultura ng Pilipinas o Cultural Center of the Philippines (CCP) Little Theater.

Ano ang napansin mo sa apat na artikulo na iyong nabasa? Ang mga artikulong ito ay nagbigay sa iyo ng mga interesanteng impormasyon, at naaliw ka nila, tama?

Ang seksiyon ng lathalain ay maaaring:

- ◆ magturo sa iyo tungkol sa mga bagong paksa;
- ◆ mag-aliw o mag-enterteyn sa iyo sa pamamagitan ng mga interesanteng impormasyon
- ◆ magpaalam ng mga pinakahuling balita o pag-unlad sa kalusugan, siyensiya, arte, musika, at iba pa.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Sagutan ang sumusunod na katanungan:

1. Ang mga impormasyon ba sa pahayagan ay maaari mong magamit?
Ipaliwanag ang iyong sagot.

2. Ang pahayagan ba ay nakakapagbigay-alam at nakakaaliw nang sabay?
Ipaliwanag ang iyong sagot.

3. Paano maihahayag ng isang tao ang kanyang mga saloobin at ideya sa pamamagitan ng pahayagan?

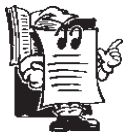
Ihambing ang iyong mga sagot sa mga ibinigay sa *Batayan ng Pagwawasto* sa pp. 55–56.

Tandaan Natin

Ang pahayagan ay maraming gamit. Sa pamamagitan ng pahayagan, maaari tayong:

- ◆ Gumamit ng impormasyon sa ating pang-araw-araw na buhay
 - Mula sa unang pahina, kondisyon ng panahon, pangunahing balita
 - Balitang lokal at internasyonal
 - Seksiyong pangkalakalan
- ◆ Ipahayag ang ating mga opinyon
 - Sa pamamagitan ng editoryal, kolum ng opinyon, o mga liham sa patnugot
- ◆ Matuto habang naaaliw
 - Sa pamamagitan ng balitang pampalakasan, seksiyong enterteynment, at lathalain

Ibuod Natin

- ◆ Ang sumusunod ay ang mga iba't ibang bahagi o parte ng isang pahayagan:
 - Unang Pahina
 - Opinyon, Editoryal, at Seksiyon ng Liham
 - Balitang Lokal at Internasyonal
 - Seksiyong Pangkalakalan
 - Seksiyong Pampalakasan o Isports
 - Seksiyon ng Enterteynment
 - Seksiyon ng Tampok o Features
 - Classified Ads
 - Obituwaryo o obituary

- ◆ Maaaring makapagbigay ang pahayagan ng mga impormasyon na magagamit natin sa ating pang-araw-araw na buhay:

1. Unang Pahina

- Nagbibigay sa atin ng mga pangunahing istorya at impormasyon na magagamit natin
- Nagbibigay sa atin ng importanteng impormasyon tungkol sa panahon

2. Balitang Lokal at Internasyonal

- Nagbibigay sa atin ng mga impormasyon tungkol sa mga pang-araw-araw na pangyayari na maaaring makaapekto sa ating mga buhay
- Nagpapaalam sa atin sa mga serbisyo ng pamahalaan
- Nagbibigay sa atin ng impormasyon tungkol sa mga pangyayari sa ibang bansa

3. Seksiyong Pangkalakalan

- Nagbibigay sa atin ng mga impormasyon tungkol sa pag-unlad sa kalakalan na maaaring makaapekto sa ating mga buhay
- Nagpapaalam sa atin ng mga iskedyul ng pagdaong ng barko o iba pang transportasyon
- Nagbibigay sa atin ng impormasyon tungkol sa palitan ng piso
- Nagbibigay sa atin ng impormasyon tungkol sa merkado

4. Seksiyon ng Classified Ads

Nagbibigay sa atin ng mga impormasyon tungkol sa :

- Lupa o mga pag-aari na ibinebenta
- Lupa o mga pag-aari na pinauupahan
- Serbisyonang pinaaarkila o pinauupahan
- Bakanteng trabaho

- ◆ Ang pahayagan ay maaari rin maging daan sa pagpapakita ng karapatan sa pagpapahayag. Ito ay ginagawa sa pamamagitan ng:

- *Editorial* – ang mga opinyon at ideya na ipinapahayag ng editor ng pahayagan
- *Kolum ng Opinyon* – arawan o lingguhang artikulo ng mga manunulat na gustong ipahiwatig ang kanilang mga ideya, opinyon, at komentaryo
- *Liham sa Editor* – mga liham na ipinadadala ng mga mambabasa sa pahayagan

- ◆ Ang pahayagan ay maaari ring magbigay sa iyo ng aliw habang binibigyan ka ng mga kaalaman sa mga paksa na maaari mong magamit. Ang mga seksiyon na gumagawa nito ay ang:
 - *Seksiyon ng Isports o Palakasan* – dito mo matatagpuan ang impormasyon tungkol sa mundo ng isports
 - *Seksiyon ng Enterteynment* – dito mo mababasa ang tungkol sa mga pelikula, musika, mga aktor at aktres, mga mang-aawit, at iba pang artista
 - *Seksiyon ng Lathalain* – mababasa at matutuhan mo ang tungkol sa iba't ibang paksa tulad ng kalusugan, kalikasan, siyensiya at teknolohiya, pag-aalaga ng bata, at iba pa.

Anu-ano ang mga Natutuhan Mo?

A. Basahin ang sumusunod na artikulo. Pagkatapos ay sagutan ang sumusunod na tanong.

1.

Dumadagsang US Visa para sa mga Manggagawang May Kasanayan

Ipinasa ng Senado ng Estados Unidos ang batas na pinahihintulutan ang humigit na 195, 999 mga manggagawang may kasanayan na magtungo sa Estados Unidos gamit ang espesyal na visa. Pinapalaki ng visang ito ang bilang ng visang H-IB na ipamimigay.

Ibinibigay ang H-IB sa mga manggagawang may matataas na kaalaman sa mga komputer, elektroniks, software, at mga telekomunikasyon. Kasama rin dito ang mga arkitekto, edukador, at dalubhasa sa medikal na propesyon.

Isinalin mula sa Philippine Star, Oktubre 2000.

- a. Ang artikulong ito ba ay magagamit mo at importante sa iyo? Bakit o bakit hindi? (1 puntos)

- b. Kung ikaw ay may kaibigan o kapamilya na nagpaplanong magtrabaho sa ibang bansa, ang artikulo bang ito ay makakatulong sa kanya? Ipaliwanag ang iyong sagot. (1 puntos)

2.

Programa ng WB Nakatulong sa mga Nanay

Mga Pilipinang nanay mula sa humigit kumulang na 55 lalawigan ang nakinabang mula sa P685 milyong programa ng World Bank sa ilalim ng pangkalusugan at di-peligrosong pang-nanay na programa para sa mga kababaihan.

Ang pinansiyal na tulong na ito ay kasalukuyang ipinatutupad sa mga lalawigang ito hanggang Disyembre 2001. Naglalayon ang programa na ito na iangat ang kalagayang pangkalusugan ng mga kababaihan lalong-lalo na ang mga nasa gulang ng panganganak o re produktibo.

- c. Ang impormasyon ba na ibinigay ay maaaring makatulong sa mga klinikang pangkalusugan sa bansa? Paano? (1 puntos)

- d. Sino ang mga taong makikinabang kung mababasa nila ang artikulong ito? Bakit? (1 puntos)

- B. Basahin ang mga pangungusap sa ibaba. Kung ito ay totoo, isulat ang **tama** sa patlang at kung ito ay **mali**, isulat ang mali.

- _____ 1. Ang mga opinyon at ideya ay hindi puwedeng ipahayag sa pamamagitan ng diyaryo.
- _____ 2. Ang mga negosyante lamang na nagtatrabaho sa mga opisina ang maaaring makagamit ng mga impormasyon mula sa seksiyong pangkalakalan.
- _____ 3. Ang classified ads ay nag-aanunsiyo lamang ng mga bagay at pag-aari na ibinebenta.
- _____ 4. Ang seksiyon ng liham ay isang paraan para makasulat ang mga mambabasa tungkol sa kanilang mga opinyon at ideya.
- _____ 5. Ang mga balitang internasyonal ay nakakaapekto rin sa mga mambabasa ng ating bansa.
- _____ 6. Ang mga artikulong lathalain ay naglalaman ng maraming paksa.

- _____ 7. Ang palitan ng piso sa dolyar ay maaaring matagpuan sa Seksiyong Pangkalakalan ng isang pahayagan.
- _____ 8. Ang balitang enterteynment ay nagpapakita ng mga artista at pelikula, musika, at mga mang-aawit.
- _____ 9. Maaari kang maaliw sa pamamagitan lamang ng pagbabasa ng pahayagan.
- _____ 10. Maaari kang makahanap ng trabaho sa pagtingin mo sa Classified Ads ng isang pahayagan.

Kapag natapos mo nang sagutin ang pagsusulit na ito, tingnan ang *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 56. Kung ang iyong marka ay:

- 14–9 Mahusay. Marami kang natutuhan mula sa modyul na ito. Maaari ka nang pumunta sa susunod na modyul.
- 8–0 Kailangan mong balik-aralan ang modyul na ito, lalo na ang mga bahagi na hindi mo masyadong naintindihan.

Batayan sa Pagwawasto

A. Anu-ano na ang mga Alam Mo (pp. 2–3)

1. Oo. Ang seksiyong lathalain (features) ng isang pahayagan ay naglalaman ng maraming mga paksa. Ang mga ito ay maaaring tungkol sa kalusugan, siyensiya, teknolohiya, kalikasan, sining, musika, teatro, at marami pang iba.
2. Oo. Ang kolum ng opinyon ay isang daan para maipahayag ng mga manunulat ang kanilang mga saloobin, ideya, komentaryo, at mga kurukuro sa kahit anong paksa o isyu.
3. Hindi. Ang enterteynment ay matatagpuan din sa pagbabasa ng pahayagan. Maaari mong makita ang enterteynment sa mga seksiyon ng lathalain, isports, at sa enterteynment mismo.
4. Oo. Maaari mong makuha ang ulat sa panahon sa pamamagitan ng pagbabasa ng pahayagan. Ito ay kadalasang matatagpuan sa unang pahina.
5. Hindi. Ang lahat ng impormasyon na iyong mababasa sa pahayagan ay maaari mong magamit sa iyong pang-araw-araw na buhay!

B. Aralin 1

Magbalik-aral Tayo (pp. 6–7)

1. bandila
2. editorial
3. isports
4. ulo ng mga balita
5. internasyonal
6. unang pahina
7. negosyo o kalakalan
8. opinyon

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pp. 11–12)

1. Seksiyon ng Enterteynment – ang artikulo ay tumutukoy sa isang artista at isang aktor sa kanilang bagong pelikula. Ang artikulo tungkol sa mga pelikula ay maaring matagpuan sa seksiyong enterteynment ng isang pahayagan.

2. Seksiyong Isports o Palakasan – ang artikulo ay tungkol sa pagkapanalo ng mga Pilipinong atleta sa larangan ng boksing. Ang artikulo tungkol sa isports ay maaaring matagpuan sa seksiyong isports o palakasan.
3. Classified Ads – ito ay isang anunsiyo na nagpapakita ng isang bakanateng trabaho. Ang mga anunsiyo tungkol sa oportunidad sa trabaho ay maaaring matagpuan sa Classified Ads.
4. Seksiyong Pangkalakalan – ang artikulong ito ay tungkol sa pagtaas ng buwis at mga interes. Ang mga ito ay paksa ukol sa negosyo, ang mga artikulong ito ay isang halimbawa ng balitang pangkalakalan.
5. Balitang Lokal – Ang desisyon ng Korte Suprema at ang VFA ay isang isyu na may kaugnayan sa ating bansa. Ang mga balita tungkol sa ating bansa ay nasa ilalim ng Balitang Lokal.

C. Aralin 2

Subukan Natin Ito (pahina 19)

1. Sa pamamagitan ng pagbabasa ng ulat sa panahon, nalaman ni Berna kung anong klase ng panahon ang mararanasan ng bansa sa araw na iyon. Nalaman niyang magiging maaliwalas at maaraw ang panahon, kaya napagpasiyahan niyang huwag magdala ng payong. Pero nalaman din niya sa pahayagan na may parating na bagyo sa kanilang lugar. Kaya siya ay naghanda rito sa pamamagitan ng pagbili ng mga kailangang gamit tulad ng kandila at karagdang kerosin.
2. Ang pangunahing istorya ng pahayagan ay tungkol sa pagtaas ng presyo ng langis. Sa pagkakaalam ng impormasyong ito, si Berna ay hindi na nagulat sa nakita niyang pagtaas ng bilihan sa palengke. Dahil alam niya ang epekto ng pagtaas ng presyo ng langis, si Berna ay naghanda sa pag-iipon at pagluluto ng mas murang mga pagkain.

Subukan Natin Ito (pahina 28)

1. Ang barkong Mary Queen ay darating sa Maynila sa Martes, 3:00 ng madaling araw.
2. Ang barkong Saint Joseph the Worker ay manggagaling sa Bacolod, na nakalista sa port of call.
3. Ang barkong Our Lady of Medjugorie ay aalis sa Maynila sa Sabado, 12:00 ng tanghali.

Magbalik-aral Tayo (pp. 40–41)

1. Sina Chairman Daraya at ang kanyang assistant, si Bosyo.

2. Nagkunwari silang oorder ng mga gamot para sa sentrong pangkalusugan ng barangay. Pero sa katunayan, ibinulsa lamang nila ang pera na pambili ng mga gamot na ito.
3. Sumulat sila ng liham sa patnugot sa isang pahayagan. Ang kanilang sulat ay nailathala at nabasa ng maraming tao sa kanilang barangay.
4. Oo. Dahil ang maraming tao ang nakabasa ng kanilang liham, ang mga ilegal na aktibidad ng kanilang mga opisyal ng barangay ay naisiwalat.
5. Oo, ako ay susulat din sa isang pahayagan. Madali lamang itong gawin at napaka-epektibo pa. Ang pagsulat ay isang paraan kung saan magagamit ko ang aking karapatan sa pagpapahayag upang makagawa ng isang bagay na mabuti at kapaki-pakinabang.

Magbalik-aral Tayo (pahina 44)

1. Maaari kang makapagbasa ng tungkol sa basketbol, boksing, tenis, sabong, at paralimpiks sa pahina ng isports.
2. Ang Batangas Dribblers ang nanalo laban sa Laguna Giants.
3. Isang Pilipinong atleta ang nanalo ng bronseng medalya sa ika-11 na Palarong Paralimpiks sa Sydney, Australia.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pahina 47)

1. Ang mga impormasyon na mula sa isang pahayagan ay napakahalaga sa aking pang-araw-araw na buhay. Maaari akong matuto ng maraming bagay katulad ng mga pangyayari sa ating bansa sa pamamagitan ng pagbabasa ng lokal na balita. Malalaman ko rin ang mga nagaganap sa labas ng bansa sa pamamagitan ng pagbabasa ng balitang internasyonal. Malalaman ko rin ang iskedyul ng daungan, palitan ng piso, at ang lahat ng tungkol sa merkado sa pamamagitan ng pagbabasa ng balitang pang-negosyo. Ang impormasyon tungkol sa panahon at iba pang serbisyo ng gobyerno ay maaari ring malaman sa pamamagitan ng pagbabasa ng pahayagan.
2. Oo. Ang pahayagan ay makakapagbigay ng maraming impormasyon at napagbibigay-aliw din. Maaari ako nitong bigyan ng mga balita at mga bagong ulat tungkol sa mga paborito kong artista, mang-aawit, pelikula, at mga programa sa telebisyon sa seksiyong enterteynment nito. At kasabay din nito, ako ay maaaliw habang natututo ng mga maraming bagay sa pamamagitan ng pagbabasa ng seksiyong isports, at ng seksiyong lathalain.

3. Ang mga saloobin at ideya ay maaaring ipahayag sa pamamagitan ng diyaryo. Ito ay ginagawa sa pamamagitan ng pagsulat ng liham sa patnugot, editorial, at sa kolumn ng opinyon.

D. Anu-ano ang mga Natutuhan Mo? (pp. 50–53)

- A. 1. Ang artikulong ito ay makakatulong sa mga manggagawa na gustong umalis papuntang Estados Unidos. Sa pagkakaalam na ang gobyerno ng US ay nagbibigay ng maraming visa para sa mga manggagawa, maaari silang makapaghanda ng kanilang mga kakailanganin.
2. Ang artikulong ito ay talagang makakatulong sa mga klinikang pangkalusugan sa buong bansa. Ang mga klinikang ito ay humihingi ng tulong sa gobyerno upang mapondohan ang kanilang mga programa para sa mga ina. Dahil ang gobyerno ay maaaring makakuha ng pera sa World Bank, may posibilidad na mapondohan ang mga programa para sa mga ina.
- B. 1. **Mali.** Ang pagpapahayag ng mga opinyon at ideya ay maaaring sa paggamit ng kolum ng opinyon, editorial, o sulat sa editor.
2. **Mali.** Ang kahit sino ay maaaring gumamit ng impormasyon tungkol sa seksiyong pangkalakalan, dahil ang mga pag-unlad sa negosyo ay makakaapekto sa lahat ng tao sa bansa.
3. **Mali.** Ang classified ads ay nag-aanunsiyo rin ng mga lupa o pag-aari ng pinauupa, mga bakanteng trabaho, at mga serbisyong pinauupa.
4. **Tama.** Ang mga mambabasa ng isang pahayagan ay maaaring sumulat sa pamamagitan ng liham sa editor o sa patnugot.
5. **Tama.** Kung anuman ang mangyari sa labas ng bansa ay makakaapekto rin sa mga mambabasa sa loob ng bansa.
6. **Tama.** Ang seksiyong lathalain ay naglalaman ng mga paksang katulad ng kalusugan, sining, kapaligiran o kalikasan, siyensiya at teknolohiya, pag-aaruga sa mga bata, at iba pa.
7. **Tama.** Ito ay binabago araw-araw.
8. **Tama.**
9. **Mali.** Ang isang pahayagan ay maaaring makapagbigay sa iyo ng aliw o enterteynment sa pamamagitan ng iba't ibang artikulo nito.
10. **Tama.**

Talahuluganan

Balitang Lokal Balitang nangyayari sa loob ng ating bansa

Balitang Internasyonal Balita sa buong mundo o sa ibang bansa

Bandila Sinasabi o pinapakilala nito ang pangalan ng pahayagan

Classified Ads Bahagi ng pahayagan na naglalaman ng maikling anunsiyo tulad ng mga produktong ibinebenta, serbisyong pinaparenta o mga bakanteng trabaho

Editorial Isang artikulong isinulat ng patnugot o editor ng pahayagan ukol sa kanyang personal na opinyon ukol sa isang partikular na isyu

Features Seksiyon sa pahayagan na binubuo ng mga artikulong tungkol sa iba't ibang paksa katulad ng kalusugan, sining, siyensiya at teknolohiya, kapaligiran at iba pa

Headline/Ulo ng Balita Isang malaking titulo sa unang pahina ng diyaryo na ipinapahayag ang pinakaimportanteng pangyayaring isinulat dito

Horoscope Isang pagpapahayag ng kung ano ang magaganap sa isang tao, base sa posisyon ng mga bituin at mga planeta sa oras ng iyong araw ng kapanganakan

Indeks Bahagi ng unang pahina na ipinapakita ang nilalaman ng pahayagan at bilang ng pahina ng ibang seksiyon

Kolum Isa itong artikulo sa pahayagan na isinulat ng isang kolumnista. Tungkol ito sa kanyang personal na opinyon ukol sa isang partikular na isyu

Stock Market Kung saan ang parte o stocks ng kompanya ay naipagbili at naibenta